

INFORMATOR

NSPRV

BESPLATAN
PRIMERAK

sindiso@sbb.rs
www.nsprv.org.rs

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 9 • DECEMBAR 2015 • BROJ 103

ЖЕНЕ ПЛАЋЕНЕ 11% МАЊЕ ОД МУШКАРАЦА

Ако би мушкарци престали са радом деветог новембра они би до тог датума већ зарадили своја годишња примања. Ако буду наставили да раде до 31. децембра њихова плата биће већа за 14 одсто у односу на плату жена, истичу представнице Фавсет организације из Велике Британије која лобира за права жена. Оне скрећу пажњу на чињеницу да је у Британији јаз у зарадама између жена и мушкараца и даље висок – 14,2 одсто и додају да ће бити потребно чак 54 године да се та разлика у

зарадама – избрише.

Резултати студије „Јаз у зарадама између жена и мушкараца“, коју је спровела Фондација за развој економске науке, показују да запослене жене у Србији зарађују 11 одсто мање од мушкараца. Највећа разлика је у финансијском сектору и делатностима осигурања - просечна плата жена 91.144, мушкараца 120.518 динара.

(Насћавак шекста на сир. 4)

УТВРЂЕН МАКСИМАЛАН БРОЈ ЗАПОСЛЕНИХ У СВАКОЈ УСТАНОВИ

Одлука о максималном броју запослених ступила је 9. децембра 2015. године на снагу. Овим документом одређено је колико ће тачно људи моћи да буде запослено у сваком министарству, дирекцији, агенцији, заводу, суду, школи, факултету, апотеци, дому здравља, болници... Установе ће морати да ускладе број запослених са подацима из Одлуке у наредних 60 дана, односно до почетка фебруара наредне године. Тада ће здравствене установе моћи да имају максимално 111.485 запослених на неодређено време, факултети 23.427, средње школе 33.079, а основне 71.379 радника.

Одлука о максималном броју запослених, која је објављена у „Службеном гласнику“ односи се на све установе понаособ, па ће, на пример, у Пореској управи радити 5.459 људи. Мање ће бити запослених и у Управи Царина, Републичком заводу за статистику, Републичком ПИО фонду, Националној служби за запошљавање... Од свих министарстава, Министарство просвете и све што спада под његову надлежност, од основног до високог образовања имаће највише запослених, чак 136.837.

Колико ће тачно у којој школи и министарству бити запослених, можете да погледате у Одлуци на нашем сајту у „прозору“ „Прописи“.

ДРУГИ ПЕНЗИЈСКИ СТУБ НИЈЕ ИСПУНИО ОЧЕКИВАЊА

Ако су Пољска и Мађарска укидањем другог пензијског стуба успеле да ојачају своје јавне финансије без смањења будућих пензија, сличне потезе би могле да размотре и друге земље Источне Европе“ каже Никола Алтипармаков, члан Фискалног савета.

Међутим, тако не мисли и господин Зоран Зечевић, аналитичар финансијског сектора који критикује Алтипармакова и подсећа на случајеве где је реформа успела и ... на пензијски систем међу најбољима у свету - аустралијски тзв. superannuation модел.

На све то Боровије Љубојевић каже да је „сажето објашњење три пензијска стуба“, које је дао господин Зечевић „тачно, али и да су изостављени важни детаљи“.

(Насћавак шекста на сир. 6 и 7)

ОСВЕТА ЛОШИХ УЧЕНИКА

“Почела је нова школска година, остали су сви стари проблеми и додали се још и неки нови” каже протојереј, проф. др Љубивоје Стојановић.

“Питање свих питања тиче се односа државе и друштва према креаторима и носиоцима васпитања и образовања. Као да појединци који могу да одлуче другачије не желе да одмакну даље од древног античког става о проклетству учитељства. Због тога, од онда до данас кад се поздраве богаташ и мудрац у рукама богаташа не остане нимало мудрости, а у рукама мудраца нимало богатства” каже он.

“Проблем је што богаташ мисли да може све да купи - па и знање, а мудрац зна да мало тога може да има због себичности богаташа. Ипак се одређује да напредује у знању и поучава друге у мудрости постојања, није му примарна одредница зарада, али је човек који живи од свог рада и ако жели да преживи мора и да има нешто чиме може да подмири своје основне потребе. Уцењен је у много чему, али тешко је кад се његов рад омаловажава, кад му прети опасност да буде “технолошки вишак”, јер његов “производ” се мери чудним бројкама. Много храбрости је потребно да човек све то преживи, а да не доживи неки тежи поремећај личности због омаловажавања са свих страна” каже проф. Љубивоје Стојановић.

(Насћавак шекста на сир. 8)

У овом броју можете још читати:

ИЗ ИСТОРИЈЕ ОБРАЗОВАЊА	стр. 2
ПРЕВОЗ ЗАПОСЛЕНИХ: ЗАКОН ЈЕДНО, ПРАКСА ДРУГО.....	стр. 4
ПРИЗНАТИ САВ МИНУЛИ РАД.....	стр. 4
ПРЕДШКОЛСКО ПО МЕРИ СВАКОГ ДЕТЕТА.....	стр. 5
ПОСЛЕ 17 ГОДИНА ЗАКЉУЧЕН НОВ КУ	стр. 5
НЕ ЗНАЈУ БИРОКРАТЕ КАКО ШКОЛА ЖИВИ	стр. 8
ИЗ ШКОЛА ЋЕ ОТИЋИ САМО ОНИ КОЈИ ЖЕЛЕ!.....	стр. 9
СРПС: НЕПОЖЕЉАН ФОРУМ ОСНОВНИХ ШКОЛА.....	стр. 9
ИЗ „ДВЕРИ“ НА ЧЕЛО ПРОСВЕТНОГ САВЕТА	стр. 9
ПЛАТНИ РАЗРЕДИ „НА ДУГОМ ШТАПУ“	стр. 9
УТАЊИЛЕ КОВЕРТЕ	стр. 10
ПРАВНИЦИ ОДГОВАРАЈУ	стр. 11
ДЕДА МРАЗА УХВАТИЛИ ПОРЕЗНИЦИ	стр. 12
ПОДЕЛИО ДЕЦИ ХИЉАДУ ПЉЕСКАВИЦА	стр. 12
ГДЕ СУ РАДНИЦИ НАЈСРЕЊИЈИ.....	стр. 12
ДЕЦА ГУБЕ СПОСОБНОСТ КРИТИЧКОГ РАСУЂИВАЊА	стр. 12

ATANASIJE NIKOLIĆ: „BIOGRAFIJA VERNOM SVOJOM RUKOM PISANA“

Nedavno objavljena autobiografija Atanasija Nikolića „Biografija verno svojom rukom pisana“ je, i te kako, interesantna i za nas, njegove prve komšije - Nikolić je rođen 18. januara 1803. godine u Bačkom Brestovcu (umro je u Beogradu 28. juna 1882. godine).

Atanasije Nikolić spada u značajne i zanimljive ličnosti svoga vremena. Prvi je rektor Liceja u Kragujevcu; prvi pisac srpskih udžbenika algebre i geometrije, prvi obrazovani srpski inženjer i pokretač inženjerskog obrazovanja u Srbiji. Prvi je graditelj modernih puteva i projektant prve železničke trase; prvi je reformator srpske poljoprivrede i osnivač prve poljoprivredne škole; sa Jovanom Sterijom Popovićem je pokrenuo ustanovljavanje Društva srpske slovesnosti (preteče SANU) i Narodne biblioteke; otpočeo je proslavljanje Sv. Save u školama...

Bio je saradnik i čovek od poverenja kneza Mihaila Obrenovića i Ilije Garašanića. Bio je u policijskim i drugim službama. Zaslužan je za uređivanje Beograda. Pisao je drame, poljoprivredne pouke, udžbenike, književne prikaze i dr; skupljao je narodne pripovijetke.

Kao prvi rektor Liceja u Kragujevcu počeo je sa radom 3. oktobra 1839. i predavao je matematiku na Liceju do kraja oktobra 1842. kada je došlo do smene dinastija na srpskom prestolu. Ima velike zasluge i za početak matematike u Srbiji. Atanasije Nikolić je napisao prve udžbenike iz matematike za Liceje i to: „Algebra-ustrojena za upotrebljenje sluhatelja filozofije u Liceumu Knjaževstva Srbije“, 149 strana, pojavila se 26. septembra 1839. „Elementarna geometrija-ustrojena za upotrebljenje sluhatelja filozofije u Liceumu Knjaževstva Srbije“, izašla 1841. godine.

Na njegov predlog Savindan je od 1840. u Srbiji ustanovljen kao školska slava. Redovni član Društva srpske slovesnosti postao je 27. maja 1842. a sekretar Društva bio je 1842/43. Zaslužan je za osnivanje Teatra na Dumruku u Beogradu.

Valjevskom okružnom lekaru Jovanu Mašinu prodao je Atanasije Nikolić 1859. godine svoju kuću u Beogradu jer je bio prisiljen da se, za izvesno vreme, odseli u Vojvodinu.

Kad su, pak, u proleće 1867. godine „navaljivali“ u Beogradu na njega da se prihvati dužnosti glavnog vojnog intendanta, Nikolić se, da bi izbegao ponudenu a neželjenu dužnost, izgovarao da se „latio u Podgorini rudokopnje“ i postigao da u tom pogledu bude ostavljen „na miru“. Doista, inženjer Đuričić, njegov tast Atanasije Nikolić i čuveni beogradski trgovac Ilija Kolarac otvorili su sredinom šezdesetih godina 19. veka Podgorske rudnike u podnožju Povlena i Medvednika.

Među najuspešnijim potomcima iz prve generacije Zemljodolske škole, koju je Nikolić osnovao u Topčideru i njom rukovodio, nalazio se i Ivko Tomić iz Pauna. Tomić i Sergije Stanković iz okoline Čuprije nagrađeni su time što onda „budu zadržani u zavodu kao gazde“. Školovanje im je trajalo dve godine, a prve diplome uručivane su u proleće 1855. A u proleće 1857. među najboljima su se našli Jakov Jakovljević iz Živkovaca u Kačeru (nagrađen rasnim priplodnim prasetom) i Nikola Petrović (možda: Petronić) iz Osladića (dobio za nagradu „četiri oke detelinskog semena“). Ivko R. Tomić se docnije priklonio policijskoj službi, verovatno da je u međuvremenu izučio još kakve škole. Najduže je živio u Valjevu i ovde umro 13. decembra 1885. godine. Bio je tada pomoćnik okružnog načelnika i star oko 50 godina. Uostalom, i mnogi drugi učenicima te škole, umesto da se vrate u svoja sela, opredelili su se za svakako lagodniji život u državnoj službi.

Knjiga „Biografija verno svojom rukom pisana“ završava se rodolovom porodiце Atanasija Nikolića koji pokazuje da su dve njegove cerke bile udate u Valjevo: Marija (u knjizi piše Milica, verovatno pogrešno) za dugogodišnjeg valjevskog okružnog inženjera Stevana Đuričića, školovanog u Šemnicu, a Sofija za prvog valjevskog apotekara Klauđija Prikelmajera.

Đuričići su imali osmoro dece - Đorđe (1857-1907), Milan (1859-1906), Marko (1861-1926), Jelena (1863-1924), Miloš (1870-?), Dragutin (1871-1905), Aleksandar (1867-1915) i Katarina - u većini u Valjevu rođene i školovane. Najviše je u životu postigao Marko, po zanimanju advokat, koji je u nekoliko navrata bio ministar. Milan je bio profesor ali je izvesnu afirmaciju stekao i kao pisac (objavio je u Petrogradu, na ruskom, 1881. godine, knjigu „Srpski protorej Matej Nenadović“) a Milanov sin Vojin nalazio se pred Drugi svetski rat na gradonačelnikovoj dužnosti u Beogradu i predsednikovao odborom za podizanje u Valjevu spomenika zaslužnim Valjevcima. Marija je umrla 24. aprila 1873, a već 16. septembra te godine inženjer Đuričić se oženio Jelenom Živković iz Požarevca (venčani su u Sapcu). Stevan je umro 14. jula 1888. Đuričići Stevan, Marko i Milan predstavljeni su u našem „Biografskom leksikonu Valjevskog kraja“.

Kći Anastasija Nikolića Sofija (1839 - 1888) i Klauđije Prikelmajer imali su dvoje dece, Jelenu (1876-1943) i Mihajla Mihajlovića, lekara. Apotekar Prikelmajer je pre Sofije bio u braku sa Paulinom (umrla 1871), a posle Sofijine smrti sa učiteljicom Ankom.

Melodramu Atanasija Nikolića „Zidanje Ravanice“ igralo je valjevsko Dobrovoljno društvo za teatarska predstavljanja koje je postojalo u razdoblju 1860-1872. Prikelmajerov biograf dr Milivoje Milenković je, šta više, tvrdio da je Nikolić bio Prikelmajerov „savetodavac pri izboru pozorišnih komada“ za izvođenje u ovom teatru.

ŠIBALI ĐAKE SVAKE SUBOTE BEZ IZUZETAKA – IZ OPREZA!

Svako vreme nosi svoje običaje i pravila ponašanja. Ni škola tu nije nikakva iznimka. U njoj su i u prošlosti učenici doživljavali i proživljavali raznovrsne (ne)zgode. Neke su bile i bolne, a kako su se često ponavljale, verovatno i nezaboravne.

Jedan od najneobičajnijih „običaj“ koji je postojao sve do potkraj 19. veka, a koji se, na sreću, više ne primenjuje, bilo je, verovali ili ne, kolektivno šibanje đaka. Dešavalo se na kraju radne nedelje - svake subote i to bez iznimke, a šibani su svi učenici bez razlike i bez obzira jesu li ili nisu nešto skrivili. To se zvalo kažnjavanje iz opreza. Tada je subota bila radni dan, a učiteljski običaj je bio da ih unapred istuku za ono što će, možda, do ponovnog dolaska u školu zgrešiti. Tako je nastala i izreka „subota - đacka bubota“. Bubotke je sinonim za batine.

Vuk Karadžić je u svom „Srpskom rječniku“ iz 1852. godine, pod nazivom „bubota“, beležio: „Bio je običaj da đake subotom poslije podne učitelj bije bez ikakve krivice, samo zato što je subota. Ako je ko tog dana prije podne ili makar poslije podne bio biven za kakvu krivicu, to mu se nije brojilo!“

Ovaj je običaj u najmanju ruku čudan, a osobito je teško pronaći smisao za kažnjavanje bez krivice. Poreklo ovakvog kažnjavanja krije se u drevnim poganskim vremenima i s vremenom mu se značenje malo-pomalo zaboravilo. Taj je običaj nastao iz obrednog šibanja prutovima posećenim sa svetih stabala lešnika i lovora. Smisao mu je bio u tome da se na decu prenese oca snage božanstva koje prebiva u drvetu i ojačava ih za život. Malo je verovatno da je tokom stoleća malo koji nastavnik, iako je zdušno ili samo „po zadatku“ šibao decu, znao izvorni smisao toga čina. Zabeženo i ime toga subotnjega šibanja – „subotađacka bubota“. Jadni su bili onovremeni đaci - i sami su bili u uverenju da im od škole i zbog nje, osim znanja, sleđuju samo - kazne.

Šibanje nije bio jedini običaj u kojem su učenici ni krivi ni dužni stradavali. Povlačenje za uši bilo je dosta široko rasprostranjeno, tako reći donedavno. Povlačenje su provodili kako sami učitelji tako i učenici koji bi tačno odgovorili na pitanje. Oni bi povlačili za uši sve one učenike koji pr njih nisu znali odgovor na pitanje. Nastanak toga običaja, međutim, nije vezan za kaznu, nego za verovanje, široko rasprostranjeno u drevnih naroda, da se razum i pamćenje nalaze u ušima. Baš zato se kod Rimljana dugo zadržao običaj da se svedokom pre nego svedoče dobro izvuku uši kako bi se bolje prisetili događaja o kojima treba da svedoče!

Takvo verovanje izrodilo je jedan na prvi pogled neobjašnjiv događaj: u školama u mnogim zemljama sve do pedesetih godina 20. veka postojale su i papirnat kape s dugim, magarećim ušima. Te su kape morali nositi najlošiji učenici, ali ne zato što su ih smatrali magarcima, nego da bi im uši barem simbolično bile zaista duge, a pamćenje bolje. Poreklo izvlačenja ušiju je u nekadašnjem verovanju da se na taj način učenicima pojačava pamćenje.

Stari običaj koji u našim školama pomalo izumire, jeste obaveza učenika da stanu kada učitelj uđe u razred. Time se učitelju izriče poštovanje. Geste pokornosti i poštovanja sastoje se od snižavanja tela pred osobom kojoj izražavamo poštovanje. To su, na primer, naklon, skidanje šešira... Ustajanje učenika pri učiteljevom ulasku u učionicu jedini je oblik poštovanja dizanjem tela.

U mnogim našim krajevima je i danas vrlo prisutan običaj da se za đakom koji ide u školu odgovarati, polaže važan ispit, ili prvi dan polazi u školu, prosipa voda. Pri tome se đak ne sme okrenuti sve dok ne zamakne iza prvog ugla, a osoba koja je izlila vodu, obično baka ili majka, treba izgovoriti: „Neka mu (ispit) proteče brzo kao bistra voda.“ Premda seoskog porekla, taj se običaj može i danas susresti i u gradovima. Voda koja se proliva mora se pripremiti: nekoliko dana mora odstajati u pokrivenoj posudi. I tu je reč o drevnom verovanju prema kojem se treći dan stajanja u vodu uvukla duša nekog pokojnika iz porodice. Kad učenik krene u školu, za njim krene i pokojnikov duh, koji ga štiti od nevolja i pomaže mu da u učenju postigne što bolji uspeh. Sav taj obred morao biti tajna za đaka. Inače, ne bi pomogao.

Запослени има право на накнаду за долазак и одлазак са рада, у висини цене превозне карте у јавном саобраћају (градски, приградски, међуградски), која мора бити исплаћена до петог у месе-

цу за претходни месец, уколико није обезбедио сопствени превоз. Уколико је перонска карта услов коришћења превоза, сматра се да је иста саставни део трошкова превоза. (Члан 26. ПКУ)

СУБОТИЦА: КОВАЧ ПОДСЕТИО МАГЛАИЈА НА ПРЕУЗЕТЕ ОБАВЕЗЕ

Проф. Хаџи Здравко М. Ковач, генерални секретар НСПРВ упутио је градоначелнику Суботице допис у коме га упозорава да „у примени Споразума о начину исплате разлике накнада између исплаћених и неисплаћених накнада за долазак и одлазак са рада запослених у области образовања и васпитања на територији Града Суботице (потписаног 1. јуна 2015. године, прим аут.), по информацији са којима ми располажемо, долази до проблема у исплати ових разлика код запослених који путују до пребивалишта које се налази ван територије Града Суботице“.

„Према нашим сазнањима до овог проблема долази из разлога што је у ранијем периоду, када се примењивао Споразум о накнади трошкова превоза запослених у области образовања и васпитања на територији Града Суботице, закључен 17.7.2009. („Сл. лист“ бр. 40 од 30.11.2010.), умањена накнада путних трошкова исплаћивана само да цене превоза на територији града Суботице, а они који су становали даље,

за тај део нису добијали никакву накнаду. За овакво поступање није било никаквог основа у Споразуму из 2009. јер он не предвиђа никакву ограничења везана за удаљеност са које запослени путује“ каже Ковач.

„Неке школе су ове запослене исказале у списку оних који остварују право на накнаду разлике трошкова и њима се исплаћује накнада за коју су ускраћени, а неке нису, сматрајући да им ова накнада не припада (Хемијско техничка школа Суботица). Када је овај проблем дошао до Градске управе, наводно је уследила реакција да ће се ова исплата укинути онима којима је до сада исплаћивана, јер им накнада не припада“ каже Здравко Ковач.

„Указујемо да је признавање накнаде само до износа цене карте на територији Града Суботице у супротности са Посебним колективним уговором за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика који такво ограничење не познаје. Ако је незаконито умањена од 25%, онда

је јасно да је незаконито и потпуно укидање накнаде у делу трошкова превоза ван територије Града. Такође, нелогично би било да право до пуног износа накнаде остварује онај којем је она исплаћивана у висини од 75%, а да то право нема онај којем је тај део накнаде ускраћен у потпуности. У прилог овом ставу иде и чињеница да се након доношења новог акта о накнади трошкова превоза, ова накнада исплаћује у пуном износу и запосленима ван територије Града Суботице“ каже генерални секретар НСПРВ.

„Сматрамо да до овог проблема долази због претходног тумачења и примене аката који регулишу ову област од стране неких школа, па молимо да предузмете кораке да се овим запосленима исплати цео износ ускраћене накнаде путних трошкова до пребивалишта која су ван територије Града Суботице“ подсећа градоначелника Маглаија на законске и Споразумом преузете обавезе према запосленима у школама на територији Града Суботице професор Ковач.

СОМБОР: У БУЏЕТУ И ТРОШКОВИ ГРАДСКОГ ПРЕВОЗА ЗАПОСЛЕНИХ У ОБРАЗОВАЊУ

Након иницијативе НСПРВ која је поднета градоначелнику Сомбора, г-дину Саши Тодоровићу да се одржи састанак у вези решавања плаћања трошкова градског превоза за запослене у образовању на територији Града Сомбора, уследила је реализација. Дана 05.11.2015. одржан је састанак на коме су присуствовали: проф. Саша Тодоровић - градоначелник Сомбора, проф. Борислав Станичковић - председник Скупштине Општине Сомбор и руководилац Школске управе Сомбор, Ружица Мариновић - начелница Одељења за финансије, Душанка Голубовић - начелница Градске управе, Сава Дојић - члан Градског већа задужен за финансије, Горан Тодорић - начелник Одељења за образовање, Ђурађ Милановић - члан Градског већа задужен за образовање и Атила Прибила - помоћник градоначелника задужен за образовање испред Градске управе Сомбор.

Од директора средњих школа присутни су били сви, осим директора Средње пољопривредно-прехрамбене школе Сомбор. Директор основних школа је представљала Маја Секулић, директор ОШ „Аврам Мразовић“ Сомбор. Предшколска установа „Вера Гуцуња“ Сомбор је представљала директорка Александра Перовић. Синдикате су заступали Софија Мандарић (НСПРВ), Весна Крстић (НСПРВ у ПУ „Вера Гуцуња“ Сомбор), Мирољуб Бјелетић (НСЈСВ), Душан Мишковић (УСПРС) и колегијница из Народног позоришта Сомбор (УГС „Независност“).

Састанак је отворио Б. Станичковић, истакавши да је Град Сомбор и поред укидања једне школе, значајно повећао издавања за образовање. Он је позвао присутне да се усредсреде на договор по овом питању, јер су поједине локалне самоуправе по овом питању имале спорове. Да би се нешто могло предузети, треба донети акте и то свака школа уз сагласност локалне самоуправе. Дао

је реч градоначелнику.

Градоначелник је поздравео све и нагласио је да је логично да се разговор води и да је предност што у њему учествују људи који су јели просветарски хлеб. Због тога је на састанак позвао своју целокупну сарадничку екипу. Констатовао је да у овој години није могуће изаћи у сусрет захтевима, али да је то могуће урадити у 2016. години.

Након дискусије у којој су учествовали С. Мандарић, Д. Миљић, Д. Мишковић, Б. Станичковић, В. Крстић, С. Дојић, М. Миланковић, Г. Тодорић, Д. Голубовић, Ј. Хорват, М. Секулић и А. Прибила, председник Скупштине Града Сомбора проф Борислав Станичковић је предложио следеће закључке:

1. Да се у Буџету Града Сомбора за 2016. годину обезбеде средства за реализацију права запослених у образовању на градски превоз.
2. Да предлог Правилника који ће регулисати ово право за све запослене према којима Град има обавезу измирења накнаде за градски превоз до 16.11. ураде начелница Душанка Голубовић и начелник Горан Тодорић.
3. Да директори до 18.11. доставе списак запослених са адресама становања и данима када су присутни на радном месту.
4. Да чланови градског већа Атила Прибила и Ђурађ Милановић припреме предлог Протокола о решавању питања накнаде за градски превоз запослених у образовању.

Овај предлог су сви присутни једногласно прихватили. На састанку је заузет став да сви запослени према којима буџет Града Сомбора има обавезу исплате накнаде за градски превоз, имају исти третман.

Мирољуб Бјелетић, члан ИО НСПРВ

ОЏАЦИ: И ДАЉЕ НЕРЕШЕНО ПИТАЊЕ ПУТНИХ ТРОШКОВА

Проф. Хаџи Здравко М. Ковач, генерални секретар НСПРВ упутио је 24.11.2015. године челницима општине Оџаци допис у коме их подсећа да „и поред неколико обраћања НСПРВ и разговора са надлежнима у општини Оџаци, није решено питање исплате накнаде путних трошкова запослених у просвети у складу са законским прописима“.

„Висина накнаде и умањење пуног износа формирања је на основу понуде саобраћајног предузећа које више не обавља своју делатност и у току је поступак његовог гашења. То значи да

се карте по цени које је нудило то предузеће више ни теоретски не могу купити. Након разговора са члановима Синдиката, који трпе знатну штету због незаконитог обрачунавања накнаде путних трошкова, договорено је да се општини Оџаци упути последњи предлог за споразумно решавање овог проблема“ каже Ковач.

„Предлажемо да се висина накнаде трошкова превоза одређује у пуном износу цене карте у јавном превозу превозника који саобраћа на релацији на којој запослени путује и да се тај износ исплати почев од 1.9.2015. Са своје стране, запослени би

одустали од потраживања разлике до пуног износа цене карте, почев од дана од када им се тај износ умањује“ каже проф. Хаџи Здравко М. Ковач.

„На овај начин запослени који трпе штету због незаконитог умањења накнаде, показују вољу да се овај проблем реши на обострано задовољство, без непотребних судских трошкова. Позивамо вас да нам у најкраћем року одговорите да ли прихатате овај предлог или одредите термин када би о њему разговарали. У супротном ће се поднети тужбе суду које ће довести до непотребних трошкова“ каже Ковач.

(PRE)MINULI RAD

Prof. Hadži Zdravko M. Kovač, generalni sekretar NSPRV uputio je 24.11.2015. god. Predsedništvu Sindikata radnika u prosveti Inicijativu za pokretanje zahteva kod Ministarstva prosvete za izmenu člana 22. PKU za zaposlene u osnovnim i srednjim školama i domovima učenika, sa zahtevom da je prosledi Ministarstvu kao bi zaposlenima u kućama znanja bio priznat sav radni staž, a ne samo kod poslednjeg poslodavca, pošto je država jednom delu javnih službenika to pravo priznala. Ne i prosvetarima.

„Ovom Sindikatu obračalo se u poslednje vreme više članova koji su ukazali na, najblaže rečeno, diskriminatornu odredbu člana 22. PKU, odnosno stava 1. tačka 4. ovog člana, po kome zaposlenom pripada dodatak na platu „po osnovu vremena provedenog na radu – u visini 0,4% od osnovice za svaku punu godinu rada ostvarenog u radnom odnosu kod poslodavca“. Na ovaj način zaposlenima u prosveti koji su deo radnog staža ostvarili u više radnih organizacija van škole u kojoj su sada, priznaje se samo rad ostvaren kod tog poslodavca, odnosno rad u više ustanova koje pripadaju tzv. mreži ustanova i po tumačenju Ministarstva tretiraju se kao jedinstvena ustanova“ piše Kovač.

„Sve ovo je pravdano potrebom da se PKU uskladi sa najnovijom varijantom Zakona o radu koja prepoznaje upravo samo staž kod poslednjeg poslodavca, a ne i ukupan radni staž. To je ujedno i bio krunski argumenat predstavnika Vlade Republike Srbije koji su u pregovorima u vreme zaključivanja PKU čvrsto stajali na stanovištu da je ovo „sveto pismo“ i da se ne može promeniti, iako je prethodni PKU imao odredbu koja je povoljnija za

zaposlene i na osnovu koje su, bar za vreme trajanja tog PKU zaposleni u školama imali priznat sav radni staž, ne samo staž kod poslednjeg poslodavca. Zbog rigidnog stava predstavnika resornih ministarstava i okolnosti koje su bile u vreme zaključivanja PKU, PKU je potpisan sa gore pomenutom formulacijom koja je nepovoljnija za zaposlene u kućama znanja“ kaže gen. sekretar NSPRV.

„Elem, usledilo je veliko razočarenje, jer su u brojnim kolektivnim ugovorima zaključenim u javnim i javno-komunalnim preduzećima zaposleni ugovorili da im se kao dodatak na platu isplaćuje 0,4% za svaku punu godinu rada ostvarenu u radnom odnosu, čime su potpisnici ostvarili za svoje zaposlene ono pravo koje je zaposlenima u prosveti negirano pod obrazloženjem da je to usklađeno sa Zakonom o radu. Stoga se sa pravom pitamo kako je moguće u jednom slučaju da se ovo pravo primenjuje, a u drugom ne, kada je svima dobro znano da je Zakon o radu ono što mi popularno zovemo „radnički Ustav“ i da se on jednako primenjuje na sve. Ne želimo ulaziti u polemiku da li su oni koji pomenutu odredbu o ukupnom stažu imaju u svom PKU, ugovorili pravo koje nije moguće po Zakonu ili su uradili upravo ono čemu i služe kolektivni ugovori – ugovaranju većeg prava od prava datog u Zakonu“, kaže Zdravko Kovač.

„Stoga, u ime NSPRV, kao kolektivnog člana i osnivača SRPS-a, sa pravom zahtevamo hitno otpočinjanje pregovora i promenu spornog člana PKU, na način kako su to ostvarili gotovo svi zaposleni u najvećem delu javnog sektora kojem, nadamo se, prosveta još uvek pripada. Predlažemo da se sporni član promeni i da se u stavu 1., tačka

4. člana 22. PKU unese formulacija da zaposleni ima pravo na dodatak na platu: „po osnovu vremena provedenog na radu za svaku punu godinu rada, ostvarenu u radnom odnosu – 0,4% od osnovice“, kaže u Inicijativi Zdravko Kovač.

„Poštovane kolege, molimo vas da urgentno podržite ovu inicijativu, a ukoliko to ne učinite, zaobići ćemo sindikalnu hijerarhiju i neposredno se obratiti Ministarstvu i prosvetnoj javnosti u cilju da zaštitimo pravo naših članova, članova SRPS-a i drugih zaposlenih u prosveti, jer je neprihvatljivo da je Vlada Republike Srbije jednoj grupi javnih poslenika majka, a drugima maćeha“ kaže na kraju pomenutog dopisa prof. Hadži Zdravko M. Kovač, generalni sekretar NSPRV.

Last News: SRPS podržao Inicijativu

Na sednici predsedništva SRPS-a održanoj 1. decembra 2015. godine članovi predsedništva su u potpunosti prihvatili Inicijativu za pokretanje zahteva kod Ministarstva prosvete za izmenu člana 22. PKU za zaposlene u osnovnim i srednjim školama i domovima učenika, o čemu je predsednik RO SRPS-a Slobodan Brajković 8. decembra 2015. godine podneo zahtev ministru Verbiću, sa obrazloženjem koje je u svom dopisu naveo generalni sekretar NSPRV prof. Hadži Zdravko M. Kovač. SRPS tim dopisom zahteva hitne pregovore kako bi se sporni član PKU izmenio u korist zaposlenih u prosveti i kako bi im ubuduće bio priznat sav minuli rad.

ŽENE PLAĆENE 11 Odsto MANJE OD MUŠKARACA

(Nastavak sa str. 1)

Procene Svetskog ekonomskog foruma su još pesimističnije: oni procenjuju da će biti potrebno 118 godina da se na globalnom nivou izjednače plate muškaraca i žena. U ovogodišnjem izveštaju o ravnopravnosti polova, kojim je obuhvaćeno 145 zemalja, ističe se da žene danas zarađuju onoliko koliko su muškarci zarađivali 2006. odnosno 10.400 evra godišnje, u poređenju sa „muških“ 19.400 evra.

Na vrhu liste zemalja s najmanjom razlikom u platama su Island, Norveška, Finska i Švedska. Na petom mestu je Irska, a među zemljama bivše Jugoslavije najbolje je plasirana Slovenija – na visokom devetom mestu.

Rezultati studije „Jaz u zaradama između žena i muškaraca“, koju je sprovele Fondacija za razvoj ekonomske nauke, pokazuju da zaposlene žene u Srbiji zarađuju 11 odsto manje od muškaraca. Upoređivanjem zarada žena i muškaraca istog obrazovanja, radnog iskustva i zanimanja, autori ove studije došli su do zaključka da bi žene u Srbiji morale da rade dodatnih 40 dana godišnje da bi zaradile koliko i muškarci sa istim karakteristikama na tržištu rada.

I kada odu u penziju žene su u nepovoljnijem položaju – njihove najviše penzije su između 30.000 i 36.000 dinara i u tom rasponu je 21 odsto penzionerki, dok 58 odsto muškaraca prima penzije između 33.000 i 39.000 dinara.

Žene čine većinsku radnu snagu u manje plaćenim profesijama – zdravstvu, prosveti, u oblasti socijalnog rada, tekstilnoj industriji, ugostiteljstvu i u tzv. pomažućim profesijama. Osim toga, žene su po pravilu na manje plaćenim pozicijama u odnosu na svoje obrazovanje. I kada su u pitanju slabije plaćene profesije, muškarci se nalaze na šefovskim pozicijama. U ugostiteljstvu je, primera radi, muškarac po pravilu šef sale, a žena – konobarica. Ženski dinar je uvek manji od muškog dinara.

Podaci Republičkog zavoda za statistiku koji su publikovani u knjizi „Žene i muškarci u Srbiji 2014. godine“ veoma ilustrativno potkrepljuju navedene tvrdnje i svedoče da su žene, gotovo u svim sektorima, manje plaćene od muškaraca za isti posao. Najveća razlika je u finansijskom sektoru i delatnostima osiguranja u kojima plata žena, za isti posao, iznosi 91.144 dinara, a plata muškaraca – 120.518 dinara. Paradoksalno je da je čak i u sektoru zdravstva i socijalne zaštite, u kojem žene čine većinu zaposlenih, plata žene u proseku manja za 15.463 dinara u odnosu na zaradu muškarca. U sektoru trgovine na veliko i malo platni jaz je oko 20.000 dinara – na štetu žena.

Platni jaz predstavlja razliku između prosečne bruto zarade po času rada koju primaju žene i prosečne bruto zarade po času rada koju pri-

maju muškarci. Platni jaz ne znači nužno da na istom radnom mestu žena zarađuje manje od muškaraca, već da u istoj kategoriji zanimanja ona zarađuje manje. Ako posmatrate celu kategoriju profesora ili lekara, žena i muškaraca, starosti od 30 do 50 godina, shvatićete da oni imaju isto obrazovanje, istu dužinu radnog staža i različite plate. Zbog čega? Muškarci su češće na rukovodećim položajima, češće su na specijalizacijama i usavršavanjima i manje su na bolovanjima – što porodiljskim, što onim koji se uzimaju zbog dečjih bolesti. Tako dolazimo do razlike u platama između muškaraca i žena. Zbog fertilnog perioda i gajenja deteta žene češće “ispadaju” iz karijerne trke i to u krajnjem zbiru utiče i na visinu zarada.

Prosečne zarade zaposlenih prema sektorima i polu, mart 2014.

Ukupna prosečna zarada = 100

	Žene	Muškarci	Žene	Muškarci
Republika Srbija ukupno	60.185	68.026	94	106
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	48.850	49.930	98	101
Rudarstvo	87.971	95.571	93	101
Prerađivačka industrija	46.962	57.861	87	108
Snabdevanje električnom energijom, gasom i parom	90.082	108.236	86	104
Snabdevanje vodom i upravljanje otpadnim vodama	54.677	55.603	99	100
Gradevinarstvo	57.368	50.963	110	98
Trgovina na vel i malo i popravka motornih vozila	54.923	74.018	86	116
Saobraćaj i skladištenje	60.115	61.479	98	101
Usluge smeštaja i ishrane	32.282	46.101	93	109
Informisanje i komunikacije	95.671	104.751	95	104
Finansijske delatnosti i delatnost osiguranja	91.144	120.518	89	118
Poslovanje nekretninama	68.115	72.927	96	102
Stručne, naučne, informacione i tehničke delatnosti	93.852	97.178	98	102
Administrativne i pomoćne uslužne delatnosti	47.252	44.530	104	98
Državna uprava i obavezno socijalno osiguranje	75.626	89.742	97	104
Obrazovanje	56.550	65.507	95	110
Zdravstvena i socijalna zaštita	57.871	70.823	95	117
Umetnost; zabava i rekreacija	55.360	57.134	99	102
Ostale uslužne delatnosti	72.386	59.089	113	92

ПРЕДШКОЛСКО ВАСПИТАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ ПО МЕРИ СВАКОГ ДЕТЕТА

Група за социјалну инклузију Министарства просвете, науке и технолошког развоја у сарадњи са Канцеларијом УНИЦЕФ-а за Србију и уз подршку Центра за интерактивну педагогију организовала је стручни скуп под називом „Предшколско васпитање и образовање по мери сваког детета“ у Београду 8.12.2015. године у хотелу „Tulip In“.

Скупови су одржани још и у Нишу, Чачку, Шапцу и обухваћено је више од половине предшколских установа у Републици Србији. Учесници су били стручни сарадници и сарадници ПУ, дефектолози-васпитачи, директори ПУ, представници локалних самоуправа (начелници друштвених делатности), представници Секретаријата за образовање и децу у заштиту, представници ШУ – координатори за инклузивно образовање.

Скупови су одржани са циљем да се:

- унапреде компетенције запослених у предшколској установи за спровођење инклузивног/квалитетног предшколског васпитања и образовања (ПВО) у Србији;
- подрже активности којима се постиже повећан обухват деце припремним предшколским програмом и основним образовањем;
- појача сарадња између различитих актера на нивоу предшколске установе и локалне самоуправе; пружи квалитетна подршка деци у транзиционим периодима и
- да се развију сараднички односи са родитељима.

У првом делу скупа говорило се о модалитетима за унапређење доступности, праведности и квалитета ПВО у односу на истраживачку праксу, податке и успешних пилот пројеката.

У другом делу скупа учесници су прошли кроз две радионице. Прва радионица имала је за циљ размену примера добре праксе за диверсификавање про-

грама за повећање обухвата деце из осетљивих група. Закључци са ове радионице су да рано укључивање у образовање и васпитање има изузетан утицај на физички, емотивни и психолошки развој деце посебно деце са тешкоћама у развоју и инвалидитетом као и деце из сиромашних и ромских породица која тиме добијају могућност изласка из социјалне и економске депривације и једнак положај у односу на вршњаке у наставку образовања и васпитања.

С обзиром на важност периода транзиције у образовању (прелазак из породице у ПВО, прелазак из јаслене групе у средњу групу, прелазак из ПВО у ОШ...), друга радионица имала је за циљ

прикупљање примера добре праксе за квалитетно укључивање деце у периодима транзиције у различитим нивоима образовања и васпитања и повећање улоге родитеља. Са ове радионице произашли су закључци да транзициони период прате бројне препреке, институционалне, физичке, друштвене и да се зато морају спровести планске активности усмерене на индивидуалне потребе детета и да се пружи помоћ породици посебно породици детета из осетљиве групе јер је породица у центру збивања и носи највећи терет. Прикупљени примери са радионица користеће се за изразу приручника за неометан прелазак деце, нарочито деце из осетљивих група, у следеће нивое образовања.

Организатори скупа послали су јасну поруку о важности учења у раном детињству. Ту се Република Србија прикључује новим европским трендовима у којим је обезбеђивање квалитетног образовања у раном детињству централно место у европској Стратегији паметног, одрживог и инклузивног раста (ЕУ2020)

Група за социјалну инклузију ће и даље у сарадњи са партнерима наставити са обукама запослених у установама у циљу повећања праведности и квалитета образовања и васпитања за сву децу.

ПУ СОМБОР: ПОСЛЕ 17 ГОДИНА ЗАКЉУЧЕН НОВ КУ

Представници Града, ПУ Вера Гуцуња и Независног синдиката просветних радника Војводине ПУ Вера Гуцуња, после дугих преговора, потписали Колективни уговор, који је оцењен као „максимум у оквиру законских могућности“.

После 17 година, када је потписан појединачни уговор којим су регулисана права и обавезе запослених у Предшколској установи Вера Гуцуња, права и обавезе радника од 27. августа 2015. године, су регулисани новим колективним уговором. Уговор је у име Града као оснивача потписао градоначелник Саша Тодоровић, у име послодавца Александра Перовић, директорка вртића и у име запослених Весна Крстић, председница Независног синдиката просветних радника Војводине (НСПРВ) – ПУ Вера Гуцуња Сомбор.

Потписници су изразили задовољство потписивањем овог значајног акта, а градоначелник Тодоровић је истакао да је реч о „документу који је битан за даље односе између Предшколске установе и града Сомбора“. „Постоји веома добра сарадња између Предшколске установе и локалне самоуправе. Град је препознао све потребе наших суграђана и запослених у установи, што потврђују и програми и инвестициони радови који су у току 2015. године, од стране градског буџета потпомогнути са 12 милиона динара. Све обавезе које град има према радницима и Предшколској установи се редовно измирују и систем који је успостављен у

последње време функционише веома добро. Оно што је започето у 2015. години и што очекујемо да се заврши јесте потпуна реконструкција и адаптација објекта у улици 12. Војвођанске ударне бригаде, имаћемо и инвестицију доградње магацина, кухиње и трпезарије у објекту у Спортској улици“, казао је градоначелник Саша Тодоровић.

Градоначелник је навео да у ПУ Вера Гуцуња функционише 80 група на српском језику, на мађарском три групе, двојезично се ради са две групе деце, док су ромска деца у Бачком Моноштору интегрисана у редовне групе, а играонице су и на ромском језику. „Имамо и предлог да се уведе и немачки језик и у интензивним разговорима смо, како директорка установе, тако и ја са амбасадом Немачке и удружењем немачке заједнице Герхард и Националног савета немачке националне мањине. Очекујем да ће и тај пројекат бити успешно завршен и надамо се да ће бити максимално потпомогнут од стране амбасадe Немачке“, рекао је Саша Тодоровић.

Директора ПУ Вера Гуцуња Александра Перовић, захвалила се на доброј сарадњи и истакла да Град Сомбор у потпуности испуњава законске обавезе према Предшколској установи. „Овакав однос оснивача према установи, као колективу који броји 200 запослених, много значи, јер доприноси позитивној атмосфери и доноси једну врсту сигурности запосленима. Последњи уговор, који се тада звао појединачни, потписан је 1998. године, и скоро

је доживео пунолетство. После дугих преговора и разговора потписали смо нови колективни уговор чији је значај у ближем регулисању права радника у односу на Закон о раду“, навела је директорка вртића Вера Гуцуња Александра Перовић.

Весна Крстић, председник Независног синдиката просветних радника Војводине ПУ Вера Гуцуња захвалила се преговарачком тиму који је учествовао у преговарању. „Лично нисам задовољна овим актом, али сам задовољна тиме што је урађен максимално у односу на законске могућности. То је највише што је могло да се уради, а законске баријере не дозвољавају да за раднике урадим нешто више. Уговор потписујемо на три године и очекујем да ће и јединица локалне самоуправе као оснивач и послодавац имати слуха да све што потпишемо, да се испштује“, казао је Весна Крстић, председница НСПРВ ПУ Вера Гуцуња.

ПО СЕДАМ ЦРВЕНИХ ЗА 204 ЗАПОСЛЕНА

Влада Србије одобрила је исплату једнократне помоћи просветним радницима у Србији у износу од 7.000 динара. Синдикати су најпре, почетком новембра, захтевали да се просветарима исплати једнократна помоћ у висини просечне зараде у Србији, јер им је отприлике толико одузето мерама штедње које је увела Влада Републике Србије. Запослени у образовању ипак ће морати да се задовоље знатно мањом цифром од тражене. У једном тренутку било је недоумице да ли ће једнократна помоћ бити исплаћена и запосленима у предшколским установама, али се чини да је и та дилема решена.

„Министарство финансија затражило је од локалних самоуправа да до 23. новембра доставе податке о броју запослених у предшколским установама. У допису се наводи да ће једнократна помоћ бити исплаћена са буџетског раздела Министарства просвете, науке и технолошког развоја. Одељење за образовање Градске управе послало је допис у коме обавештава Министарство финансија да у ПУ „Вера Гуцуња“ има 204 запослених“, сазнали смо од Ђурађа Милановића, члана Градског већа за образовање. Према тој рачуници запосленима у сомборској предшколској установи требало би да буде исплаћено 1.428.000 динара нето, дакле без пореза и доприноса.

DRUGI PENZIJSKI STUB NIJE ISPUNIO OČEKIVANJA

Ako su Poljska i Mađarska ukidanjem drugog penzijskog stuba uspele da ojačaju svoje javne finansije bez smanjenja budućih penzija, slične poteze bi mogle da razmotre i druge zemlje Istočne Evrope

(Nastavak sa str. 1)

Piše: Nikola Altiparmakov*

U proteklih dvadesetak godina mnoge zemlje u Istočnoj Evropi (Mađarska, Poljska, Letonija, Litvanija, Estonija, Bugarska, Rumunija, Hrvatska, Makedonija, Slovačka) propisale su zakonski obavezno članstvo u privatnim penzijskim fondovima – tzv. drugi penzijski stub. Razvijene zemlje, poput SAD, Kanade, Nemačke ili Austrije, odbile su da primene ovaj radikalni reformski pristup i zadržale su članstvo u privatnim fondovima isključivo na dobrovoljnoj osnovi.

S druge strane, Svetska banka je snažno podržavala radikalne reforme u Istočnoj Evropi tvrdeći da će se primanja budućih penzionera na taj način uvećati i ubrzati privredni rast. Međutim, ispostavilo se da uvođenje obaveznih privatnih penzijskih fondova nije znatnije ubrzalo privredni rast niti je uticalo na smanjenje neprijavljenog rada na crno. Takođe, prinosi privatnih penzijskih fondova bili su razočaravajuće niski, čak i pre nastupa svetske finansijske krize, tako da bi u većini slučajeva penzioneri imali veće penzije da su nastavili da ih primaju samo iz državnih sistema.

Zbog ovakvog razvoja događaja, neke zemlje (Mađarska, Poljska, Slovačka, Letonija, Litvanija) u proteklih nekoliko godina ukinule su ili znatno smanjile obavezne privatne penzijske fondove. Državni zvaničnici su uveravali građane da se ukidanje drugog penzijskog stuba neće negativno odraziti na visinu budućih penzijskih primanja. S druge strane, eksperti Svetske banke kritikovali su ukidanje obaveznih privatnih fondova tvrdeći da će na ovaj način doći do „dugoročnog slabljenja fiskalne održivosti i smanjenja budućih primanja penzionera“.

Ko je u pravu? Da li su političari u Istočnoj Evropi pribegli kratkovidnim populističkim merama ili su kritike Svetske banke neosnovane? Zvanični podaci nedvosmisleno pokazuju da se kritike Svetske banke zasnivaju na precešnjivanju stvarnih performansi obaveznih privatnih penzijskih fondova.

Pr tim je od presudne važnosti odgovor na pitanje da li su privatni penzijski fondovi u stanju da svojim štedišama obezbede stope prinosa znatno više

od stope rasta BDP-a, jer ako nisu onda nema smisla uvoditi drugi stub: u tom slučaju, penzioneri bi primali veće penzije iz državnog penzijskog sistema nego iz drugog stuba. U penzijskim studijama Svetske banke iznose se tvrdnje da su prinosi drugog penzijskog stuba bili viši od stope rasta BDP-a pre početka svetske finansijske krize. Međutim, kada se podaci SB uporede sa zvaničnim podacima o rastu BDP-a u Istočnoj Evropi, dobijaju se potpuno suprotni rezultati – prinosi drugog stuba su bili znatno niži od rasta BDP-a, čak i pre svetske finansijske krize.

Takođe, podacima Svetske banke preuveličavaju se stope prinosa drugog stuba. Tako, obračun prinosa u Litvaniji uključuje navodno izuzetno visoke prinose u 2003. godini, kada drugi stub nije ni postojao (uveden je sredinom 2004). U slučaju Estonije došlo je do suprotnog propusta jer obračun izostavlja negativne realne prinose drugog stuba u 2002. godini itd.

Kada se sve ove greške koriguju i isprave, argumenti Svetske banke se brzo tope. Iz primera netačnih podataka koje su Rajnhart i Rogof objavili pre nekoliko godina možemo videti da korekcije podataka mogu značajno da utiču na smer javnih politika. Tako su inicijalni podaci iz Rajnhart-Rogof studije o javnom dugu sugerisali neophodnost budžetske štednje u razvijenim zemljama, da bi se ovaj argument istopio nakon revidiranja uočenih grešaka u podacima.

Važno je dakle da Svetska banka, u skladu s profesionalnim standardima, što pre zvanično preispita i koriguje podatke u svojim studijama kako bi veliki broj zemalja u regionu mogao optimalno da planira buduće reforme korake. Jer, ako su Poljska i Mađarska ukidanjem drugog penzijskog stuba uspele da ojačaju svoje javne finansije bez smanjenja budućih penzija, slične poteze bi mogle da razmotre Bugarska, Hrvatska i Makedonija. Ovo je važno i za Srbiju, kako ne bi gubila vreme razmišljajući o uvođenju drugog penzijskog stuba koji, sudeći prema dostupnim podacima, nije uspeo da unapredi penzijske sisteme u Istočnoj Evropi.

*Član Fiskalnog saveta

TRI PENZIJSKA STUBA – PRIMER AUSTRALIJE

Povodom teksta Nikole Altiparmakova „Drugi penzijski stub nije ispunio očekivanja“

Piše: Zoran Zečević*

Za razliku od zemalja u okruženju, Srbija kasni s reformom penzijskog sistema, a jedna je od retkih koja nije uvela obavezno privatno penzijsko osiguranje, tzv. drugi stub. Da bi postojeći sistem funkcionisao, optimalno bi bilo da odnos broja penzionera i zaposlenih bude jedan prema četiri. U Srbiji je taj odnos jedan prema jedan, a „nama svakog meseca 350 miliona evra ode na penzije“ (premijer Vučić 19.7.). Da bi PIO fond izdržavao sam sebe, tj. da se ne bi održavao sa gotovo 50 odsto isplata iz budžeta (čitaj: uzimanje kredita u inostranstvu), trebalo bi da se broj zaposleni poveća nekoliko puta.

Međutim, gospodin Altiparmakov („Politika“, 12. novembra) navodi da reforme penzijskih sistema u Istočnoj Evropi u poslednjih dvadesetak godina nisu uspele. Pogledajmo zato gde je reforma uspeła i koji je penzijski sistem među najboljima u svetu već skoro deset godina. To je australijski tzv. superannuation model. Naime, u Australiji postoje dve vrste penzija – državne i lične-individualne. Državna penzija, nulti stub, ista je za sve starije od 67 godina, bez obzira na to da li su ikad radili i iznosi oko 1.500 australijskih dolara. Godine 1992. uveden je drugi stub

individualnog ili ličnog penzijskog osiguranja, koji je obavezan za sve zaposlene. G. Altiparmakov govori o privatnim penzijama i samo o privatnim fondovima, mada fondovi mogu biti u privatnom ili državnom vlasništvu, ali i svako pojedinačno može napraviti svoj lični penzijski fond. Osnivači fondova su banke ili osiguravajuća društva u privatnom

(3.721) i Velike Britanije (2.736), dok je nemački fond 498 milijardi dolara. Drugi stub penzijskog osiguranja dizajniran je da čuva i akumulira novac zaposlenih u investicionim fondovima. Novac u fondovima je na ličnim računima zaposlenih sve do momenta odlaska u penziju. Svaki zaposleni samostalno odlučuje u koji će fond investirati svoj novac.

U osnovi, postoje dva načina ulaganja u fondove. Prvi je obaveza za sve poslodavce da uplaćuju (9,5 odsto) neporezovane bruto zarade na individualne račune radnika. Do 2020. godine taj iznos će se povećati na 12 procenata. Kada je Australija prvi put uvela obavezno individualno osiguranje, ono je iznosilo samo tri odsto.

Drugi način je dobrovoljna uplata na svoj individualni račun tzv. treći stub. Ovdje je bitno napomenuti da je novac uplaćen u treći stub oporezovan a u drugom stubu nije.

Propisana starosna granica za odlazak u penziju nedavno je u Australiji pomerena sa 65 na 67 godina i za muškarce i za žene, ali je minimalna granica života za odlazak u privatnu penziju 60 godina. U slučaju bolesti ili invaliditeta, novac se može podići i pre 60. godine, a u slučaju smrti, celokupan iznos nasleđuje nominovana osoba. Ako se ili kada se

ili državnom vlasništvu ili pojedinci. Najveći fondovi u Australiji su u državnom vlasništvu. Ukupna vrednost ovih fondova u Australiji je oko 1747 milijardi dolara, što je premašilo BDP iz 2013. godine i predstavlja četvrti najveći penzioni fond u svetu, posle SAD (16.851 milijardi dolara), Japana

jednom celokupan iznos sa ličnog računa potroši, onda penzioner prelazi na državnu penziju koja je ista za sve. Ali ne može se u isto vreme dobiti i puna državna i lična privatna penzija.

Појединац сам одлучује до колико година ће радити, чак и ако пређе прописане године живота јер оне нису обавезне, али не може и да ради и да прима државну пензију, осим у минималном износу, која је законски регулисана. Националне пензије не постоје, бенефицирани радни стаж такође не постоји, осим што појединци у полицији и војсци могу раније подићи новца са свог рачуна, ако то желе.

Radno sposobno stanovništvo u Australiji tako se pretvorilo u stotine hiljada malih akcionara-kapitalista koji vode računa o svojoj štednji i kapitalu. Penzijska reforma poslužila je i kao snažan podsticaj razvoju celokupne ekonomije. Na primeru Australije je dokazano da je privatno ili lično penzijsko osiguranje najkraći i najbolji put u kapitalizam.

U ovakvom modelu sredstva pojedinaca nalaze se na individualnim računima zaposlenih, pa političari i partije ne mogu uticati na njih niti mogu obećavati веће пензије или смањивати постојеће. I за Србију би било идеално да uvede три stuba penzija. Prvi stub bile bi državne или социјалне пензије, tzv. nullti stub, koje би dobijali сви грађани старији од 65 година, без обзира на то да ли су икада радиле, осим оних који имају личну пензију. One би се финансирале из буџета. Друга vrsta bile би пензије за све оне који су радиле и које би се финансирале из доприноса постојећих радника. Колики би тај проценат био, лако је израчунати, али је евидентно да би се током времена смањивао, као и буџетско финансирање. I трећа vrsta penzija, tzv. други stub, bile би личне-individualne или, како то многи називају, приватне пензије.

*Konsultant – analitičar finansijskog sektora

ЗА КОГА ЈЕ ДОБАР АУСТРАЛИЈСКИ ПЕНЗИОНИ МОДЕЛ?

Пише: Боровоје Љубојевић*

Господин Зоран Зечевић у тексту „Три пензијска стуба – пример Аустралије“ („Политика“, 25. новембра) наводи као пример успешног пензијског система аустралијски tzv. superannuation модел. Сажето објашњење три пензијска стуба је тачно, али су изостављени важни детаљи.

Први или нулти стуб јесте државна пензија, која је иста за све старије од 67 година, без обзира на то да ли су икада радиле и износи око 1.500 аустралијских долара.

Господин Зечевић говори о другом стубу индивидуалног или личног пензионерског осигурања, који је обавезан за све запослене (9,5 одсто неопорезоване бруто зараде), као о стубу пензијског осигурања који је дизајниран да чува и акумулира новац запослених у инвестиционим фондovima. Наиме, реалност не иде у прилог овој тврдњи.

Прво, господин Зечевић је пропустио да појасни чињеницу да Аустралија као држава није гарант приватним пензионим фондovima. До сада су банкротирала два приватна пензиона фонда, од десетак колико их има у Аустралији. Несрећни клијенти су добили писма са следећим садржајем: „Извините што смо

прокоцкали Ваше пензије...“

Друго, поједностављено, аустралијски пензиони фондови користе новац својих клијената без плаћања камате. За време успешних година, приватни пензиони фондови генеришу профит клијентима, али за време рецесије праве губитке приближно претходно створеном профиту, тако да, комбиновано са административним трошковима, просечан клијент после дужег периода има салдо који је једнак суми акумулираних уплата, али без камате. Просечна годишња инфлација у Аустралији од 1992. године (увођење обавезних приватних пензија) до данас је четири процента годишње. Грађани Србији добро знају шта је инфлација.

Господин Зечевић говори о трећем стубу као о доброволним уплатама на свој рачун у приватном пензионем фонду. Он тврди да је новац уплаћен у трећи стуб опорезован, а у другом стубу није.

Наиме, други стуб је вид пореза сам по себи, као издвајање за пензиони фонд, иако аустралијски порезници упорно раздвајају ову компоненту пореза да би порез без пензионерског доприноса изгледао мањи у бројкама. Истина је да је новац добровољно уплаћен у трећи стуб опорезован као приход. На тај начин су Аустралијанци стимулирани од стране државе

да уплаћују више новца у приватне пензионе фондове.

Када Аустралијанац стекне право да подигне новац из приватног пензионерског фонда, или више фондова, и уколико се определи да подигне све одједном, плаћа порез уколико је износ већи од пореског прага.

Када пензионер потроши сав новац из приватног пензионерског фонда, онда се ослања на први стуб и у позној старости има пензију (aged pension) као и они који никада нису радиле. Уколико тај пензионер има приход, на пример од ренте, пензија му се умањује за висину прихода.

Године 2004. сам прочитао чланак у угледном британском магазину „Економист“ о успешном аустралијском пензионерском моделу и да су неке европске земље, укључујући Немачку, већ почеле да уводе приватне пензионе фондове по узору на аустралијски пензиони модел. Приватни пензиони фондови су већ стигли у Србију, у виду аранжмана са осигуравајућим друштвима. Држава Србија није гарант за њих. Читаоци „Политике“ могу да нагласе за кога је добар аустралијски пензиони модел, за државу или за пензионере?

*Узнице

ПРАВО НА ПЕНЗИЈУ У 2015. И 2016. ГОДИНИ

Пише: проф. Хаџи Здравко М. Ковач*

Истеком календарске године делом мењају услови за одлазак у пензију за велик број корисника Фонда ПИО, на Вас стога подсећамо да осигураници који испуњавају услове за остваривање права на старосну пензију у овој години морају да закључе радни однос најкасније 30. децембра, а поднесу захтев за остваривање права 31. децембра, како би им се о том праву одлучивало по одредбама Закона које важе за ову годину, пошто се дан којим се прекида осигурање не може третирати и као дан када започиње право из ПИО, што значи да они који прекину радни однос 31. децембра могу очекивати остваривање права од 1. јануара и по одредбама Закона који важи од 2016. године.

Ни наредне године не мењају се услови за старосну пензију мушкарца. Они су, као и сада - 65 година живота и најмање 15 година пензијског стажа.

Жене ће догодине морати да имају пола године живота више да би се пензионисале јер услов 2016. за старосну пензију жена је 61 година живота и најмање 15 стажа, што значи да ће им требати пола године више него 2015.

Услови за превремену старосну пензију догодине се мењају и за мушкарце и за жене. Тако ће мушкарци 2016. са 40 година радног стажа моћи отићи у превремену старосну пензију само ако имају 55 година и осам месеци живота. Женама ће 2016. требати 55 година живота и 37 година пензијског стажа. То је осам месеци живота и стажа више него 2015. године.

Подсећамо и овом приликом да се превремене старосне пензије трајно умањују 0,34 одсто за сваки месец пре навршених година живота прописаних за стицање права на старосну пензију, с тим што износ умањења за превремену пензију максимално може износити 20,4 одсто.

Догодине се мењају и услови за породичну пензију. Тако ће удовице, да би оствариле право на породичну пензију, морати имати најмање 52 и по године живота, док ће удовица требати 57 година и шест месеци.

Промена нема када су у питању деца која испуњавају услове за породичну пензију - она безусловно припада свој деци млађој од 15 година, затим ако наставе школовање у средњој школи до 20 година, а ако се одлуче на факултетско образовање она им припада све до 26. године живота. Продужење је могуће само због болести.

Запослени који имају бенефицирани радни стаж, 2016. морају имати 54 године и четири месеца живота и 22 године пензијског стажа, с тим што ефективно морају имати проведено 12 година на радним местима на којима се стаж увећава. Полицијски службеници могу 2016. отићи у пензију с 57 година и четири месеца живота и 25 година пензијског стажа, од којег 15 на бенефицираном радном месту. У Војсци Србије подофицири и официри, до чина пуковника, могу отићи у пензију с 53 године живота и 40 година пензијског стажа, а пуковник с 54 године живота и 40 година пензијског стажа. Специјалци у БИА, ВБА и ВОА морају имати најмање 53 године живота и 20 година ефективно проведено на тим пословима.

У нади да ће Вам ове информације добро доћи у Вашем свакодневном синдикалном раду, те да можете корисним саветом помоћи колегицима и колегама који су пред одласком у заслужену пензију или другим категоријама који очекују да остваре право на пензију по било ком основу срдачан синдикални поздрав!

*преседник НСЈСВ

NE ZNAJU BIROKRATE KAKO ŠKOLA ŽIVI

Piše: Milan Nedeljkov*

Por vrlo diskutabilnim kriterijumima i principu mešanja "baba i žaba", bez prethodne realne konsultacije baze, sa puno očigledno nestručnih i nelogičnih rešenja, te uz pozivanje na „Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja“ koji ima toliko manjkavosti (obećane su izmene i dopune istog), donešen je, u „cik zore“, „Pravilnik o kriterijumima i standardima za finansiranje škole koja obavlja delatnost osnovnog obrazovanja i vaspitanja“. I, naravno, pozvani su od strane regionalnih Školskih uprava, na sastanak direktori škola, gde im je dato do znanja da u „miru i tišini“ sve lepo odrade! I tačka!

Čak su, i donedavno drčni sindikalisti, bili mirni i na liniji Pravilnika ili Uredbe-Naredbe! Zašto da ne!? Nastavno osoblje je ovog puta pošteđeno (sindikalisti su uglavnom iz te branše), a za onih 4-5.000 dinara smo se „krvavo borili“, malo radeći, dok su tetkice, administrativci, domari i još po neki, tada, u jeku te sindikalne borbe, bili „zaštićeni“ s obzirom da i nije bilo od čega otrgnuti im neku crkavicu.

Elem, da se vratimo na sadašnjost i magične brojeke. Demografi dobro znaju da naša sela, koja svi tako puno volimo kada treba da se "slikujemo" ili nešto ruralno ili multi-tolerantno pokažemo, isto tako imaju decu školare, a da bi ih bilo više, njihove škole moraju biti „vidljive i stubno ravnopravne“, kako bi se roditelji odlučili za povećanje broja budućih daka.

Kako to sprovesti, kad naš novi i vrlj Pravilnik praktično i ne prepoznaje seoske škole!? Ta magična granica od 16 odeljenja je vrlo lepo smišljena; zna se da su retka sela, skoro nepostojeća, gde ima paralelno u generaciji dva razreda. Na taj način selo je potpuno diskriminisano! Prosto je jednom

nestručno-nelogičnom uredbom (verovatno od strane nekoga ko uopšte ne poznaje život škole, njenu dinamiku, nove standarde i zahteve, svu složenost obrazovno-vaspitanog procesa...) stavio svima do znanja da je za „seljake“ i bolje da se ne obrazuju kvalitetno, šta će im to mučenje kad će ionako biti samo „selje“.

U dobro organizovanim zemljama, bez obzira na udaljenost, ruralnost i sl. škole su u istom statusu, čak im se daju i određeni benefiti, baš zbog njihove posebnosti (kao u našem slučaju višejezične nastave). A kod nas sledi kazna, za naša lepa sela, u vidu magične i nedostižne linije na nivou broja 15-16. To znači da za decu u školi, koja ima samo recimo 14 odeljenja (i to je za pohvalu za seoske škole), ta decu ne moraju da imaju istu podršku, pedagošku i svu ostalu, kao u školi koja ima 16 odeljenja.

Svakako da će birokrate reći da je sve to u redu, da je to čista matematika, te da je za njih male i 0,00% radnika mnogo. Tamo, kod tih seljana, nema šta da se sabira, oduzima, komunicira, izdaje, prima, oglašava, u pola noći škola otvara zbog nečega, da se zaprimi slučajna pošiljka, o užini brine i evidentira ko je istu regulisao, kupi kofa i četka dobra, da pribavi i dopremi sve što je školi potrebno, da se nasmeje kad su svi odsutni, da prosto mora da postoji neko ko sve to radi...

O satima, obračunima, uplatama i svemu još mnogo drugom, ne treba niko da brine, ne treba da postoji finansijski radnik, to će jednim klikom valjda raditi neko sa višeg nivoa, referent iz neke delatnosti, iz dobro skrivene i udaljene kancelarije ...

Ne znaju birokrate kako škola živi. Da ne govorimo o postignućima i standardima, motivaciji daka i roditelja, testiranju na svim nivoima, mnogim zahtevnim stručnim opservacijama i korespondenciji

stručnog saradnika, njegovoj značajnoj pomoći u radu sa decom po IOP-u (nema obećanih pedagoških asistenata), angažovanju na svim nivoima obrazovno-vaspitanog i korektivnog rada... I sve to sa 0, 5 glave, kako ispade po Naredbi-Uredbi.

I ko nam je kriv što nas nema više od 111, jer će nam i za užinu dati 0,25 glave jedne tetkice. Da sve poradi, pripremi, iseče, namaže, ispeče, sredi kuhinju, naruči, obezbedi osmeh i sve to u nekoliko navrata dnevno (mi smo dvosmenaši), u dozvoljena 2 sahata za čitav dan, podeljena u nekoliko vremenskih zona. Biće to dobra priprema za neki Rijaliti šou o preživljavanju sa oko 4.000 dinara mesečno, pa da se malo i mi(ona) proslavimo!

Da ne govorimo o domarima i higijeničarkama koji treba da održavaju ono što je građeno(i sačuvano) pre veka ili dva, gde su napori, obimi, načini, nepriznate površine i sve ostalo vrlo zahtevni. Tu je opet radila čista matematika(metla). Neke pametne metle i krpe, čekići, vrdla, kosilice, pečke i ostalo. Baš smo postali pravi Evropejci, a poglavljja još zamandaljena. Odgovor je jasan; javni sektor mora da se skreše, a ko će, bre, da udari na one ozbiljne, one koje narod bira kad dođe vreme. I one, koje posle biraju Izabrani, pa se zabune u brojanju, jer za njih tamo nema jasnog Pravilnika. Ili ga ima, al se zagubio?! Pa onda kreši i šišaj dole, pogotovo one koje nema ko da štiti. Sindikalci se zamorili od borbe (treba izdurati ta duga pola sata), a pisci Naredbi-Uredbi, nisu baš o svemu ljudi informisani. Nije lako svugde biti, slikati se, podržati, obični dobra mesta, nekad se malo i skriti... Sve to iziskuje bar 1,5 glavu na tom poslu!

Uostalom, ko zna, možda će uskoro biti još nekih inovacija...? Verovatno bi sledeći korak mogao biti ukidanje direktora, nastavnike i preostalih u školi, te postavljanje komesara za svaku školu i pride 2-3 robota, ali bez govornog softvera. Šta i sa kim u školi ima da se priča, bre!

*direktor Osnovne škole "Bratstvo jedinstvo"
Belo Blato

OSVETA LOŠIH UČENIKA

(Nastavak teksta sa str. 1)

Piše: Prof. dr Ljubivoje Stojanović*

Nije ovde problem bogatstvo stečeno poštenim radom, reč je o skorojevićima koji sve svode na kupovinu i prodaju. Da bi ostvarili sebični cilj, opredeljuju se za jeftino politikantstvo i uvek su tu da podele neki izborni plen i zauzmu mesto u društvu koje im daje velika ovlašćenja.

Dobro je kad pojedinci doživljavaju društvenu funkciju kao služenje boljitku drugih. Ali postoje i oni koji od sebe i svojih potreba ne mogu da vide druge i njihove potrebe. Za njih su drugi samo sluge njihovog interesa, a vaspitači, učitelji, nastavnici i profesori su neko koga smatraju nekorisnim. To je, opet, produžena negacija prosečnih ljudi iz antičkog sveta prema filosofima i učiteljima svoga doba, koje su smatrali ljudima koji dangube baveći se životnim pitanjima koja se ne tiču trgovine i profita. Tu je problem, i to bi trebalo svaka dobronamerna vlast da prepozna i promeni loš odnos prema nosiocima vaspitanja i obrazovanja.

Sve dok su prosvetni radnici izloženi ucenama i nepoverenju uz naglasak na "maloj satnici" njihovog angažovanja, uz zlonamerne komentare da čitavo leto i pola zime ništa ne rade, društvena situacija se usložnjava. Da bi se sve stavilo na svoje mesto, treba razumeti da je za svaki čas ili predavanje potrebna višesatna priprema, ako ne i višednevna. Tako da 45 ili 90 minuta za čas ili dvočas treba pomnožiti bar sa 5, ako ne i više. Smanjeni broj učenika i povećanje grupa za čas treba promišljati drugačije u sredinama gde je natalitet takav kakav je.

Štrajkovi su uvek najgora rešenja i treba ih preduprediti razgovorom i dogovorom, a ne saopštenjima i pretnjama. Dokle više da se najavljuje nova školska godina prebrojavanjem škola koje štrajkuju i dokle više da se slušaju strašne pretnje o otkazima? Tada se svi osećaju kao "višak", u stvari postaju sve manji u svojim sopstvenim očima, gube motiv i predaju se beznađu. Predugo to traje da bismo samo njih prozivali, a nadležni se često smenjuju, ostajući uvek u egzistencijalnoj sigurnosti zbog partijske pripadnosti. Tako se šalje poruka prosvetnim radnicima da su pogrešili što nisu izabrali bolji "posao" - zvanje

političkog aktiviste ili funkcionera, što je isplativije od svih fakulteta i doktorata.

Neki neodgovorni učenici, opet, vide svoje nastavnike kao neuspešne jer nemaju nikakav društveni status ni lični kapital, što im daje za pravo da vaspitanje i obrazovanje doživljavaju kao nešto nepotrebno. Društvo im, svesno ili nesvesno, nameće pogrešna merila i za njih su nastavnici "smarači" koji nisu dovoljno ubedljivi da ih podstaknu na odgovornost. Nisu "uspešni" jer ih svi prozivaju kao neradnike.

Postoji još jedna kategorija prosvetnih radnika, to su veroučitelji koji nikako da steknu adekvatan status u školskom sistemu, jer ih neki suviše svojataju, a drugi ih ne prepoznaju kao svoje. Oni lebde u stanju zaposlenja na "određeno vreme" i nadi da će to prerasti u "neodređeno", i sami se bore za neke brojke bez prava na licencu, kredite, porodijska odsustva i druge pogodnosti zaposlenih. Ovo je petnaesta godina od ponovnog uvođenja verske nastave, a sve je ostalo na početku kad je u pitanju njihov radnopravni status.

Dobro je da ostaju na braniku dostojanstva prosvetnog radnika svi ti hrabri i istrajni ljudi koji podnose višestruke uvrede. Najteže uvrede dolaze od onih koji ne mogu da oprostite svoje slabe ocene nastavnicima iz perioda kad su oni bili daci. Opčinjeni svojim funkcijama ili kapitalom smatraju da su oduvek sve znali i da slabe ocene nisu njihov rezultat već osveta učitelja, nastavnika i profesora. Sad se oni njima svete tako što one koji uče njihovu decu smatraju društveno nekorisnim i lako zameljivim kategorijama. Misle da je to običan zanat koji može svako da radi. Naravno, nisu svi na položajima bili loši daci, većina je imala odličan uspeh, ali dovoljno je u svakoj sredini da po jedan loš učenik zauzme javnu funkciju i počne da se sveti umesto da se prosvetuje.

Treba mnogo više ulagati u školski sistem. To ne može da reši jedan čovek, ali ni pobuna nezadovoljnih, samo kad se izgradi kultura dijaloga moguće je promišljati dugoročna rešenja bez površne jednostranosti i besmislene bezopletosti.

*protorej, profesor Bogoslovskog fakulteta u Foči

НИШТА ОД ПОДМЛАЂИВАЊА И УКРУПЊАВАЊА: ИЗ ШКОЛА ЋЕ ОТИЋИ САМО ОНИ КОЈИ ТО ЖЕЛЕ!

Министар просвете, науке и технолошког развоја Срђан Вербић изјавио је да ће из школа отићи неколико стотина запослених, односно само они који су се изјаснили да то желе и малобројни који у норми немају ниједан час. Вербић је за „Вечерње новости“ рекао да ће они, уз отпремнине, посао напустити од Нове године, а да их је укупно неколико стотина, у

систему који броји 100.000 људи. „У просвети се на овај начин не могу постићи велике уштеде. Може се само укрупнити норма наставницима, али не могу се часови укинути“, рекао је Вербић. Већи посао за просвету ће, како је навео, бити да се доврши оно што се покушава дуже од деценије, а то је да се направи мрежа школа, јер, истакао је, има школа са више запослених него деце.

КОНКУРС ЗА СВЕТОСАВСКУ НАГРАДУ

Министар просвете, науке и технолошког развоја др Срђан Вербић упутно је јавни позив свим заинтересованим образовно-васпитним установама, струковним удружењима, заједницама школа, универзитетима, образовно-научним институцијама, другим правним и физичким лицима да предложе кандидате за доделу Светосавске награде за 2015. годину. Светосавска награда је признање које се традиционално додељује за допринос квалитетном образовању и васпитању, унапређивању образовно-васпитне праксе и развоју научних достигнућа у области образовања и васпитања у Републици Србији.

Право да буду предложени за ово признање имају ученици основних школа и средњих школа, студенти, запослени у предшколским установама, основним и средњим школама, школама са домом ученика и на факултетима, установе (предшколске, основне и средње школе, школе са домом ученика, високошколске установе, установе ученичког и студентског стандарда), стручна друштва и заједнице школа, аутори стручних и научних дела из области образовања и васпитања и остали појединци и институције који учествују у формалном и неформалном образовању (новинари, медији, привредна друштва, издавачке организације, фондови, задужбине...).

Предлози се достављају Министарству просвете, Немањина 22–26, 11000 Београд (за Секретаријат), најкасније до 13. јануара 2016. године. Светосавску награду за 2015. годину додељује министар 27. јануара 2016. године, обично на Светосавској академији.

ПЛАТНИ РАЗРЕДИ „НА ДУГОМ ШТАПУ“

„На основу дописа четири репрезентативна синдиката упућеног 18. новембра 2015. године Председнику Владе Александру Вучићу и министрима Душану Вујовићу и Срђану Вербићу одржан је састанак у Министарству просвете у присуству помоћника министра за предшколско и основно образовање и васпитање Жељке Радојичић Лукић, помоћника министра за финансије Зорана Тубића и Наташе Ђирић шефа одсека за правне и стручне послове у средњем образовању и васпитању“ каже учесник састанка Милорад Антић, потпредседник СРПС-а. „Кренуо је састанак ишчекујући министра који је био ван министарства. Разговарало се о јубиларним наградама, платним разредима, вишковима и новчаној помоћи просветарима“ каже Антић.

Јубиларне награде – Из дијалога је констатовано да је 120 школа у блокади, да поред недобијања јубиларних награда немају ни за основна средства у школи (креда, сунђер, средства за хигијену итд.). Локални функционери и поред тога што се уплаћују трансферна средства из републичког буџета не уплаћују та средства школама већ их злоупотребљавају. Договорено је да се члан 107. ЗСОВ-а промени како би се јубиларне награде директно уплаћивале из републичког буџета школама.

Платни разреди се неће применити од 1. јануара 2016. како је споразумом потписано, већ ће се извршити промена коефицијената за 4%, што су сви синдикати исказали као незадовољавајуће.

Помоћ која је дага просветним радницима уз велике жртве (дуготрајне штрајкове) је мизерна. Представници СРПС-а су изразили незадовољство што су ту помоћ добили и они који имају велике плате што је још један шамар нашим колегама који су штрајковали више од пет месеци. Награде које су потписане у ПКУ и споразуму нису предвиђене буџетом, али просветне власти не оспоравају то право, па је очигледно да се само борбом може доћи до тих награда.

„Констатовано је да неке школске управе нису доставиле податке о решавању технолошких вишкова. Ту предњачи школска управа Београд која није доставила ни један податак. Представници СРПС-а су истаkali да су разлози за то нераскидива спрега између просветне инспекције, школске управе Београд и директора школа који су на тој функцији петнаест и више година, па не чуди таква повезаност и међусобна заштита која је узрок огромне корупције“ каже Антић.

СРПС: НЕПОЖЕЉАН ФОРУМ БЕОГРАДСКИХ ОСНОВНИХ ШКОЛА

„Форум београдских основних школа (ФБОШ) није примљен као колективни члан у Синдикат радника у просвети Србије (СРПС) одлучено је на седници Председништва Републичког одбора тог синдиката“ пише Данас. На седници Председништва СРПС-а одржаног 1. децембра је одбачен споразум који је ФБОШ потписао са Независним синдикатом просветних радника Војводине (НСПРВ), којим Форум постаје колективни члан СРПС. У Форуму нису желели да коментаришу одлуку СРПС док из НСПРВ поручују да ће наставити сарадњу са тим београдским синдикатом. Уместо да буду ојачани са још 54 београдске школе, Председништво Републичког одбора СРПС оптужило је „форумаше“ за ширење неистина, опструкцију и синдикалну несолидарност, јер су јавност, школе и Министарство просвете дезинформисали о чланству у СРПС-у. Форуму је на душу стављено и то што су износили критике на рачун руководиоца СРПС и сумњали у њихову легитимност.

Како је „Данас“ раније писао, до спора је дошло јер је Форум преко НСПРВ, који је један од оснивача СРПС-а, намеравао да постане колективни члан тог репрезентативног синдиката и при том задржи својство правног лица, које доноси одређене привилегије, од накнаде за председника синдиката до учешћа у преговорима. Председник СРПС Слободан Брајковић тврдио је да по Статуту ФБОШ не може да се учлани у НСПРВ и задржи статус правног лица, а да онда аутоматски постане члан СРПС-а. Форум је потом покушао да директно приступи СРПС-у, али је Председништво због поменутих разлога одбило да их прими. Позадина сукоба су тврдње ФБОШ да СРПС води председник (Брајковић) који је одавно требало да буде у пензији, а помињу се и дугогодишњи лоши односи члана два синдиката.

ИЗ „ДВЕРИ“ НА ЧЕЛО ПРОСВЕТНОГ САВЕТА

Скупштина Србије изабрала је професора др Александра Липковског за председника Националног просветног савета (НПС), чиме су створени услови да ово важно тело поново почне да ради, после девет месеци паузе. „Блокада“ је настала јер је половици чланова истекао мандат, а посланици нису изгласали њихове замене. Када је Липковски на седници у петак добио подршку 142 од укупно 153 присутна посланика, многи су, па и он сам, били изненађени. Није био кандидат Министарства просвете, науке и технолошког развоја, није члан СНС, а предложио га је управо посланички клуб ове странке. Напротив, Липковски је чак члан политичког савета Двери. Али, наглашавају из Двери, он није страначка личност. А, тек дан очи избора је и сазнао да је кандидат. Неуобичајено је и то што није изабрана проф. др Ана Пешикан или проф. др Иван Баучал, јер су, наводно, управо они били адути министра др Срђана Вербића.

Липковски каже да чека да буде и званично објављено његово именоване у „Службеном гласнику“, како би заказао конститутивну седницу, на коју ће позвати и министра Вербића. - Чека нас много посла, јер Савет није радио од почетка марта - каже Липковски за „Новости“. - Прва два велика питања су око Закона о уџбеницима и измене Закона о основама система образовања. Први је већ усвојен, па нам остаје само да га поштујемо, а овај други је још у радној верзији, па ћемо видети какав ће став Савета да буде. Посао НПС је и да усвоји уџбенике за које су рукописи предати у време важења старог закона. Према новом закону, процедура се мења и улога Савета неће бити толико велика у одобравању уџбеника.

UTANJILE KOVERTE: ZARADE U OKTOBRU ZA GODINU DANA MANJE ZA 3,3 ODSTO

- Vojvođanska prosečna plata manja je 1.806 dinara od republičkog proseka • U Alibunar u koverte duplo tanje nego u Beočinu • Duplirane prosečne plate u Priboju • Jablanički okrug na začelju • Beograđani „kolo vode“ • Obrazovanje 11 odsto ispod proseka

Prosečna zarada isplaćena u oktobru 2015. godine iznosi 60.767 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u septembru 2015. godine, nominalno je veća za 0,4% i realno je veća za 0,6%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u oktobru 2015. godine iznosi 44.124 dinara. U poređenju sa prosečnom zaradom bez poreza i doprinosa isplaćenom u septembru 2015. godine, nominalno je veća za 0,5% i realno je veća za 0,7%.

Vojvođanska prosečna plata manja je 1.806 dinara od republičkog proseka i prošlog meseca iznosila je 42.318 dinara. U isto vreme, samo šest opština u Vojvodini ima zarade veće od republičkog proseka. Najveći prosek prošlog meseca, kao i prethodnih, imala je opština Beočin – 55.620 dinara. Oktobarski prosek u opštini Vršac je 50.945, u Novom Sadu 49.719, Pančevu 46.719, Pećincima 46.528 i Bačkoj Palanci 47.463. Opština Apatin sa prosekom od 42.180 dinara mesečno je na nivou vojvođanskog proseka odnosno za nešto manje od 200 dinara od njega.

Od vojvođanskih oblasti najveću prosečnu platu ostvaruju zaposleni u Južnobačkoj oblasti – 46.688 dinara, zatim u Južnobanatskoj – 44.048, pa u Sremskoj oblasti – 39.132. Severnobaćanska oblast s 38.679 dinara, na četvrtom je mestu u Vojvodini po visini prosečne plate, a prate je Srednjobanatska – 38.548, Severnobaćka – 38.524 i Zapadnobaćka oblast – 36.599 dinara.

Prosečnu platu manju od 30.000 dinara mesečno imaju tri opštine u Vojvodini. Najmanja prosečna plata u Vojvodini je u Alibunar i iznosi 27.142 dinara, zatim u Bačkom Petrovcu – 29.763 i Plandištu – 29.416 dinara. Razlika između najveće i najmanje prosečne plate u Vojvodini, odnosno između Beočina i Alibunara je čak 28.478 dinara, odnosno više nego što je ukupna prosečna alibunarska plata.

Ako se posmatra po oblastima, jedino je Sremska proteklu godinu zabeležila rast prosečne plate. Rast prosečne plate sremske opštine beleže i u odnosu na prethodni mesec – 2,4 odsto, dok u odnosu na prošlu godinu on iznosi 1,2 odsto. Sve ostale vojvođanske opštine su ili na nivou prošlogodišnje prosečne oktobarske plate ili su ispod proseka koji su imale. U Sremskoj oblasti, osim visokog proseka pećinačkih plata, koji se beleži već nekoliko godina, porast se beleži i u Sremskoj Mitrovici, Indiji i Šidu, dok je najveći u Rumi i Staroj Pazovi.

Prosečna zarada prošlog meseca u Zrenjaninu je bila 41.147 dinara i jedan odsto je manja nego pre tačno godinu. Dva i po odsto manja je i prosečna oktobarska zarada u Subotici u odnosu na pre godinu dana. Sada iznosi 39.248 dinara. Prosečna zarada u Novom Bečeju je gotovo pet odsto manja nego istog meseca prošle godine i sada iznosi 32.173 dinara. Više od pet odsto prosečna plata manja je i u Senti jer sada iznosi 39.153 dinara.

Jablanički okrug sa šest opština po prvi se u poslednjih nekoliko godina našao na začelju tabele po visini prosečno isplaćenih neto zarada u oktobru mesecu. Prema statističkim podacima, neto zarade od 33.460 dinara manje su i od onih u Topličkom i u Pčinjskom okrugu, koji su se smenjivali na dnu tabele. U Leskovcu je prosečna zarada iznosila 34.024 dinara, u Bojniku 30.464, u Vlasotincu 30.418, u Lebanu 30.114, Crnoj Travi 34.539 i u Medveđi 38.636 dinara, duplo manje nego prethodnog meseca.

Prosečne oktobarske plate u Priboju iznosile su 46.823 dinara, što je dva puta više nego u prethodnom mesecu kada su žitelji te opštine imali ubedljivo najniža primanja u Srbiji, pokazuju podaci Republičkog zavoda za statistiku. Nije prvi put da se dešava „fenomen“ velikog skoka zarada u Priboju, a stati-

stičari ga objašnjavaju neredovnim isplaćivanjem plata u Fabrici automobila Priboj (FAP). Kada zaposlenima u toj kompaniji budu isplaćene zaostale plate skoči i prosečna zarada u opštini. U mesecima kada oni ne dobiju plate prosečna zarada u Priboju je među najnižim u Srbiji i tek nešto veća od minimalca. Sa oktobarskom povišicom Priboj je postao opština sa ubedljivo najvećim primanjima u Sandžaku jer su prosečne plate u Tutinu i Sjenici nešto manje od 36.000 dinara, a u Novom Pazaru, Novoj Varoši i Prijepolju oko 33.000 dinara.

Zarade u prosveti i republički prosek						
Period	Prosečne zarade			Prosečne zarade bez poreza i doprinosa		
	Ukupno RS	Obrazovanje	Indeks (3:2)	Ukupno RS	Obrazovanje	Indeks (6:5)
1	2	3	4	5	6	7
I 2015	54.208	54.457	100.46	39.285	39.159	99.68
II 2015	58.992	54.774	92.85	42.749	39.428	92.23
III 2015	59.141	54.837	92.72	43.121	39.533	91.68
IV 2015	62.532	54.199	88.27	45.605	39.025	85.57
V 2015	60.487	55.064	91.03	43.964	39.643	90.17
VI 2015	61.302	56.155	91.60	44.583	40.496	90.83
VII 2015	62.687	56.314	89.83	45.601	40.638	89.12
VIII 2015	61.538	55.673	90.47	44.630	40.042	89.72
IX 2015	60.503	55.301	91.40	43.925	39.799	90.61
X 2015	60.767	54.644	89.92	44.124	39.376	89.24

Prosečne zarade po zaposlenom u Republici Srbiji, po delatnostima	Zarade		Zarade bez poreza i doprinosa	
	X 2015	I-X 2015	X 2015	I-X 2015
Ukupno	60767	60222	44124	43764
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	53091	51879	38265	37516
Rudarstvo	98655	99364	70305	70988
Prerađivačka industrija	56271	55582	41046	40516
Snabd. el. energijom, gasom i parom	106263	105222	75631	74886
Snabd. vodom i upravljanje otp. vodama	54799	54550	39695	39420
Gradvinarstvo	56510	56198	40846	41221
Trg. na vel. i malo i popravka mot.vozila	47121	46397	34572	34201
Saobraćaj i skladištenje	65104	62600	47434	45541
Usluge smeštaja i ishrane	36482	36111	26967	26507
Informisanje i komunikacije	107846	108080	81554	81518
Finansijske delatnosti i delatnost osig.	107338	103609	77791	75041
Poslovanje nekretninama	74338	67785	53691	49172
Stručne, naučne, inf. i tehničke delatnosti	87873	91933	64384	68249
Adm. i pomoćne uslužne delatnosti	46573	47241	33781	34239
Državna uprava i obavezno soc. osiguranje	67676	66396	48498	47613
Obrazovanje	54644	55141	39376	39713
Zdravstvena i socijalna zaštita	55581	54579	40166	39378
Umetnost; zabava i rekreacija	50565	51740	36519	37468
Ostale uslužne delatnosti	46265	45360	34339	33533

	Prosečne zarade din		Neto zarade din	
	X 2015	X 2015 X 2014	X 2015	X 2015 X 2014
Republika Srbija	60767	60222	44124	43764
Srbija - Sever	67545	66999	49043	48765
Beogradski region	75999	74927	55213	54603
Region Vojvodine	58331	58275	42318	42341
Srbija – Jug	51800	51141	37615	37064
Region Šumadije i Zapadne Srbije	51007	50309	37136	36557
Region Južne i Istočne Srbije	52755	52139	38192	37671
Region Kosovo i Metohija	-	-	-	-

Period oktobar 2015/ oktobar 2014.

Prosečna zarada isplaćena u oktobru 2015. godine nominalno je manja za 1,9% i realno je manja za 3,3% od prosečne zarade isplaćene u oktobru 2014. godine.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u oktobru 2015. godine nominalno je manja za 1,8% i realno je manja za 3,2% u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u oktobru 2014. godine.

Period jan.–okt. 2015/jan.–okt. 2014.

Prosečna zarada isplaćena u periodu januar–oktobar 2015. godine, u poređenju sa prosečnom zaradom isplaćenom u periodu januar–oktobar 2014. godine, nominalno je manja za 0,9%, a realno je manja za 2,3%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u periodu januar–oktobar 2015. godine, nominalno je manja za 0,6 i realno je manja za 2,0% u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u periodu januar–oktobar 2014. godine.

МЕРЕ ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ, „ЗАШТИЋЕНИ РАДНИЦИ“, ПРАВА СИНДИКАЛНИХ ПРЕДСТАВНИКА (IV)*

МЕРЕ ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ

- На све запослене се примењују одредбе члана 36. Посебног колективног уговора којима се уређују мере за запошљавање, те је једна од њих и распоређивање на друго радно место. (Седница од 22.6.2012)

„ЗАШТИЋЕНЕ КАТЕГОРИЈЕ“

- Запослена у школи која има најмање 30 година стажа осигурања може да буде проглашена технолошким вишком, под условом да постоји његова сагласност и да је остварио најмањи број бодова према критеријумима из члана 33. Посебног колективног уговора. (Седница од 12.2.2013)
- Категорија запослених из члана 37. Посебног колективног уговора може бити проглашена запосленим за чијим је радом престала потреба, али им не може престати радни однос без њихове сагласности, уколико школа није могла да им обезбеди ниједно од права утврђених чланом 36. Посебног колективног уговора, док год постоје разлози због којих су заштићени. (Седница од 20.3.2012; 26.12.2013)
- Запослени који ужива заштиту по члану 37. Посебног колективног уговора, бодују се као и сви запослени у поступку утврђивања запослених за чијим радом је престала потреба и могу бити проглашени радницима за чијим радом је престала потреба, али име не може престати радни однос без њихове сагласности док год постоје разлози због којих су заштићени, једном од брачних другова. Ако оба брачна друга који раде у истој установи не могу да се споразумеју и неће да дају сагласност, онај брачни друг који има мањи број бодова није у категорији заштићених запослених. (Седница од 27.12.2012)
- Да бисте се сматрали самохраним родитељем, потребно је да покренете бракоразводну парницу и да поднесете доказ да је супруг напустио брачну заједницу. (Седница од 11.5.2012)
- Категорија запослених из чл. 37. Посебног колективног уговора ужива заштиту прописану одредбама Посебног колективног уговора, али се ти запослени бодују у поступку утврђивања запослених за чијим је радом у потпуности или делимично престала потреба и без њихове сагласности не може им престати радни однос док год постоје разлози због којих су заштићени, уз исплату отпремнине. Ако запослени испуњава један од услова за пензију, може му престати радни однос без његове сагласности, уз исплату отпремнине. (Седница од 16.5.2013; 26.9.2013)
- Категорија запослених из члана 37. Посебног колективног уговора може бити проглашена запосленим за чијим је радом престала потреба, али им не може престати радни однос без њихове сагласности, док год постоје разлози због којих су заштићени. (Седница од 20.3.2012.)
- Категорије запослених из чл. 37. Посебног колективног уговора ужива заштиту прописану одредбама Посебног колективног уговора али се ти запослени бодују у поступку утврђивања запослених за чијим радом је престала потреба и без њихове сагласности не може им престати радни однос док год постоје разлози због којих су заштићени, уз исплату отпремнине. У погледу висине накнаде зараде плате која треба да им се исплати, ова тематика није уређена Посебним колективним уговором. (Седница од 26.12.2013)

ПРАВА СИНДИКАЛНИХ ПРЕДСТАВНИКА

- Запослени који је председник синдикалне организације остварује право на увећање месечне плате у висини од 12%, према члану 55. став 1. Посебног колективног уговора, али само у школи у којој синдикалну функцију обавља. (Седница од 26.12.2013. године)
- Послодавац је обавезан да представницима синдиката омогући присуствовања синдикалним састанцима, конференцијама, седницама, семинарима и конгресима, по позиву органа који организује састанак.
У погледу трошкова присуствовања са рада, ова тематика није уређена Посебним колективним уговором.
У погледу лимита у броју часова присуствовања са рада у току месеца или школске године, лимит није одређен одредбама Посебног

колективног уговора. (Седница од 26.12.2013.)

- Питање избора, права и обавеза председника синдиката се регулише унутрашњим правним актима синдиката и није у надлежности директора школе као и ове комисије (Седница од 12.3.2014)
- Запослени из члана 59. Посебног колективног уговора, за време трајања и годину дана по истеку мандата, бодују у поступку утврђивања запослених за чијим је радом у потпуности или делимично престала потреба у школи. (Седница од 20.2.2012.)
- Категорија запослених из чл. 59. Посебног колективног уговора ужива заштиту прописану одредбама Посебног колективног уговора али се ти запослени бодују у поступку утврђивања запослених за чијим радом је у потпуности или делимично престала потреба и без њихове сагласности не може им престати радни однос док год постоје разлози због којих су заштићени, уз исплату отпремнине, али се могу преузети у другу школу уз њихову сагласност. (Седница од 26.12.2013.)
- Председник синдикалне организације, као и представник запослених у школском одбору бодују се као сви запослени у школи и може бити проглашен радником за чијим је радом престала потреба, али му не може престати радни однос за време обављања функције и годину дана по престанку обављања функције. (Седница од 26.12.2013)
- Школа није дужна да запосленом – представнику синдиката или члану школског одбора, обезбеди пуно радно време. (Седница од 26.9.2013)
- Представник запослених у школском одбору ужива заштиту прописану чланом 59. Посебног колективног уговора, али се исти бодује у поступку утврђивања запослених за чијим је радом у потпуности или делимично престала потреба и без његове сагласности не може му престати радни однос уз исплату отпремнине. Услов за остваривање овог права је да је представник запослених за све време рада у школском одбору поступао са законом и Посебним колективним уговором. (Седница од 20.3.2012.)
- Члан 59. Посебног колективног уговора није основ за право рада запосленог преко 65 година живота. (Седница од 11.3.2013)
- Радним ангажовањем наставника представника запослених у обиму мањем од пуног радног времена, представници запослених се не стављају у неповољан положај, ако поступају у складу са законом и Посебним колективним уговором, са становишта одредбе члана 59. тач. 1) и 2) Посебног колективног уговора, из разлога што не постоји стварна потреба за њиховим радним ангажовањем са пуним радним временом. (Седница од 16.5.2013)
- Запослени који је проглашен технолошким вишком и смањена му је норма часова, а председник је синдиката у школи, није стављен у неповољан положај тиме што му је смањена норма часова. (Седница од 11.3.2013)
- Чланом 59. Посебног колективног уговора прописана заштита запосленог – председника синдиката, а не синдикалног повереника. (Седница од 22.6.2012)

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ – КОМИСИЈА ЗА ТУМАЧЕЊЕ ПКУ

- Комисија за тумачење Посебног колективног уговора за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика која је формирана у складу са одредбама Уговора и Решењем министра број 119-01-255/2011-02 од 06.12.2011. године, даје тумачења (а не мишљења) која се не објављују у “Службеном гласнику РС”, али се објављују на званичном сајту Министарства просвете, науке и технолошког развоја, имају снагу аутентичног тумачења - потписници Посебног колективног уговора уједно су и чланови Комисије. (Седница од 6.12.2013)
- Комисија у смислу члана 61. Посебног колективног уговора није арбитража у смислу члана 265. Закона о раду. (Седница од 10.2.2012)
- Комисија доноси мишљења и одлуке консензусом у складу са Пословником о раду. Посебан колективни уговор за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика предвидео је формирање и рад Комисије, а није предвидео рад по примедбама и жалбама. (Седница од 12.2.2013.)

*Комисија за тумачење ПКУ

“AFTENPOSTEN”: ŽIV JE DEDA, UMRO NIJE!

Najtražniji norveški list Aftenposten izvinio se 4. decembra zbog objavljivanja čitulje kojom je najavljena smrt slavnog dedice bele brade u 227. godini - ne, ilovača i lopata se nisu dograbili Deda Mraza. U čitulji, koja se pojavila 3. decembra na internet sajtu lista, pisalo je da je Olausen Julenise (Deda Mraz) umro tog istog dana na Severnom polu nakon dugog života, budući da je kao datum rođenja naveden 12. decembar 1788.

Sahrana je trebalo da se održi 28. decembra u “kapeli Severnog pola”. “Aftenposten ima striktna pravila koja se tiču sadržaja i upotrebe simbola u čituljama”, istakao je glavni i odgovorni urednik Hikon Borud. “Ova čitulja krši ta pravila i nije nikada trebalo da bude objavljena”, naveo je on. Prema najnovijim vestima, Deda Mraz je živ i zdrav i uveliko se sprema da krene na put s poklonima.

RADNICI NAJSREĆNIJI U SKANDINAVIJI

Najveća nejednakost u razvijenom svetu vlada u krizom pogođenim južnim zemljama Evrope, a za njima slede SAD, prema izveštaju američke banke „Morgana Stenlija“. Stručnjaci „Morgana Stenlija“ su u razmatranje uzeli pokazatelje poput razlike u plata muškaraca i žena, prinudno smanjenje punog radnog vremena na skraćeno radno vreme, kao i pristup internetu, prenosi njujorška agencija „Blumberg“. Zaključeno je, pored ostalog, da je rast privreda Kine i Indije pomogao smanjenju nejednakosti u globalu, uprkos tome što je taj jaz u mnogim pojedinačnim zemljama porastao. Od sredine 80-ih godina prošlog veka, diskrepanca u primanjima najviše se pojačala u Švedskoj kada je reč o razvijenim zemljama. Čak i posle tog povećanja, Švedska, zajedno sa ostatkom Skandinavije, još uvek spada u zemlje sa najnižim nivoom nejednakosti.

Kako ocenjuju analitičari „Morgana Stenlija“, konstantna nejednakost ugrožava dugoročni ekonomski rast, jer mnogima smanjuje šanse i podriva vrednosti teškog rada, obrazovanja i veština. Pored toga, nejednakost slabi poverenje u društvene institucije i dovodi do ekonomskih rešenja poput jače regulacije tržišta, protekcionizma i antiimigracionih mera. „Ranije generacije porodica pripadnika srednje klase, koje su preživle Drugi svetski rat, mogle su težiti poboljšanju životnog standarda, razumnoj veličini stambenog prostora, solidnom obrazovanju za decu i pouzdanim penzijama“, navodi se u izveštaju ekonomista banke. Nasuprot tome, „aspiracije današnje srednje klase udaraju u zid nesigurnosti radnih mesta i penzija“, konstatuju analitičari „Morgana Stenlija“ i zaključuju da su pojedini investitori dobro pozicionirani za ostvarivanje profita od veće nejednakosti.

DEDA MRAZA UHVATILI POREZNICI PRERUŠENI U RODITELJE

Jedan mađarski Deda Mraz doživeo je neprijatno iznenađenje kada je saznao da su roditelji koji su ga angažovali da zabavi njihovu decu zapravo poreznici na radnom zadatku kontrole sezonskih radnika. Kako prenosi AFP, nesretni Deda Mraz je svoje tužno iskustvo sa predstavnicima poreske uprave ispričao televiziji TV2. U Mađarskoj je tradicija da Deda Mraz poseti decu prve nedelje adventa, praznika koji pada četiri nedelje pred katolički Božić, i podeli im poklone. Nakon što je popričao sa mališanima, otpjevao im nekoliko pesama, slikao se sa njima i uručio im božićne darove, sezonac u crvenom kaputu i beloj bradi vrlo brzo je shvatio da nije jedini koji se tog dana prerušio. U trenutku plaćanja, „roditelji“ su pokazali svoje službene iskaznice i saopštili mu da će biti kažnjen, jer je uzeo novac bez izdavanja računa. “Ovim se bavim svega jednom u godini i mislio sam da u tome nema nikakvih problema”, objasnio je sezonski Deda Mraz koji je kažnjen sa 200.000 forinti (oko 640 evra).

ŽENE SU ZIMI AGRESIVNIJE

Najnovije američko istraživanje otkriva da snežna sezona nepovoljno utiče na pripadnice lepšeg pola. Istraživači sa Univerziteta Indijane navode da zima kod žena izaziva nagle promene raspoloženja i izvesnu dozu agresivnosti. Razlog je hormonalni mehanizam koji se kod žena aktivira pod dejstvom tmurnih zimskih dana.

Pored toga što će je mnoge žene doživeti kao mizogenu, studija se odlikuje i time što je sprovedena, ne nad ženama, već nad ženama hrčka. Kod životinja, koje su držane u tami, primećen je rast melatonina, hormona sna, koji utiče na rad nadbubrežnih žlezda, usled čega dolazi do oslobađanja seksualnog steroida poznatog po izazivanju agresivnosti.

Autorica studije Niki Rendon navodi da je istraživanje pomoglo naučnicima „da bolje shvate hormone i društvena ponašanja na polju na kom trenutno dominira rasprava o testosteronu kao regulatoru agresivnosti kod muškaraca“. Studija je objavljena u časopisu „Proceedings of the Royal Academy B“.

GINISOVAC PODELIO DECI HILJADU PLJESKAVICA

Poznat kulinar Zoltan Gali iz Ade, upisan u knjigu Ginisovih rekorda, sa svojom družinom iz gostionice „Galiba“, a uz podršku prijatelja i sponzora, povodom katoličkog praznika Mikulaša, odnosno svetog Nikole, podelio je 8. decembra deci hiljadu pljeskavica. Vlasnik „Galibe“ Zoltan Gali je poznat javnosti po kulinarskim dostignućima za Ginisovu knjigu rekorda, koje je prethodnih godina ostvario u Adi. Spravljanjem 10.374 sarme koje su težile 1.400 kilograma okitio se i zvaničnim sertifikatom Ginisove knjige rekorda, a pamte se i kulinarske fešte na kojima je u yinovskom kotliću skuvaao 12.000 porcija pastirskog gulaša, zatim istovremeno kuvanje specijaliteta u 101 kotliću na rudi od 200 metara. Uspešno se probao i u spremanju džinovske hortobađi palačinke od 300 kilograma!

„Uz ostvarene kulinarske rekorde koji se pamte, potrebno je opstati u ugostiteljstvu, koje u sredini gde radiš uz uobičajenu ponudu uvek očekuje nešto novo. Ovaj put uz akciju hiljadu malih pljeskavica u somunu, predstavicu sarajevski čevap i pljeskavicu koji će ubuduće biti u ponudi“ - kaže Gali. Ulogu Mikulaša Gali će ostvariti uz podršku Pekare „Lune 021“ iz Veternika, klanice „Dobai“, firme „Artiko-Ada“, Opštine Ada i drugih sponzora. Uz prigodni zabavni program kod gostionice „Galiba“, podela pljeskavica počće od 16 sati, mališanima predškolskog uzrasta i učenicima nižih razreda osnovne škole, kojima su bonovi podeljeni u ustanovama koje pohađaju ili se mogu dobiti na licu mesta.

DECA ZBOG INTERNETA GUBE SPOSOBNOST KRITIČKOG RASUĐIVANJA

Deca koja rastu uz internet - takozvana „digital native“ generacija, veruju sve što pročitaju onlajn, otkriva istraživanje koje je sprovelo britansko telekomunikaciono regulatorno telo Ofcom. Deca stara između osam i 15 godina danas provode dva puta više vremena na internetu nego pre deset godina. Broj dece koja veruju sve što pročitaju na Guglu i na društvenim mrežama se udvostručio, navodi se u studiji Ofcom-a, uz upozorenje da deci koja rastu uz internet nedostaje sposobnost kritičkog rasuđivanja. „Ona ne umeju da procene da li je nešto istinito ili nepristrasno“, zaključuje Ofcom. Gotovo svako deseto dete koje koristi internet veruje da su sve informacije koje pronalazi na društvenim mrežama „istinite“ i „tačne“, dok jedna petina veruje da su podaci koji se mogu naći na pretraživačima poput Gugla i Binga „verodostojni“. Studija, takođe, otkriva da se deca sve više okreću JuTjubu za „tačne i proverene“ informacije o zbivanjima u svetu.